

เพชร แห่งธรรม

ให้เป็นผู้ดู
ดูแล้วเห็น
เห็นแล้ว
อย่าเป็น

หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ

หลวงพ่อดำเขียน สุวณฺโณ

ฉบับพิมพ์เผยแพร่เป็นธรรมทาน

หนังสือเล่มนี้

จัดพิมพ์ด้วยเงินบริจาคของผู้มีจิตศรัทธา

เพื่อเผยแพร่เป็นธรรมทาน หากท่านได้รับหนังสือเล่มนี้แล้ว

ขอได้โปรดตั้งใจศึกษาและปฏิบัติธรรมจากหนังสือเล่มนี้

ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น

เพื่อให้สมตามเจตนารมณ์ของผู้บริจาคทุกๆ ท่านด้วยเทอญ

เพชรแห่งธรรม

หลวงพ่อคำเขียน สุวณโณ

ISBN ๙๗๔-๙๒๔๘๕-๕-๔

พิมพ์ครั้งที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๓

จำนวนพิมพ์ ๓,๐๐๐ เล่ม

จัดพิมพ์โดย - ชมรมเพื่อนคุณธรรม โทร. ๐-๒๔๓๕-๖๒๕๓, ๐-๒๔๓๕-๕๓๑๐

- มูลนิธิบ้านอารีย์ โทร. ๐-๒๒๗๙-๗๘๓๘

- สำนักพิมพ์ธรรมดา โทร. ๐๘๑-๙๒๒-๒๙๓๘

ออกแบบและดูแลการผลิตโดย **สำนักพิมพ์ธรรมดา** ๑๑๓ หมู่บ้านจินดาธานี

หมู่ ๑๐ ซอยบรมราชชนนี ๑๑๙ ถนนบรมราชชนนี แขวงศาลาธรรมสพน์

เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ ๑๐๑๗๐ โทรศัพท์ ๐-๒๘๘๘-๗๐๒๖, ๐-๒๘๘๘-๘๓๕๖

โทรสาร ๐-๒๘๘๘-๘๓๕๖ พิมพ์ที่โรงพิมพ์เม็ดทราย โทรศัพท์ ๐-๒๘๘๒-๕๕๔๒๓-๓

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	๓	ปัจจุบันคือชีวิตจริง	๔๙
เพชรแท้จากพระธรรม	๙	ดูกาย เห็นจิต ดูคิด เห็นธรรม	๕๐
ศาสนธรรมเป็นสากล	๑๓	คิดเห็น รู้เห็น พบเห็น	๕๑
สติ - กุศลธรรม	๑๕	กายใจ - รูปนาม	๕๒
คบมิตร มิตรนอก - มิตรใน	๑๖	รูปธรรม - อากา	๕๔
รักแท้ ทำตัวเองให้ดี - ถึงศาสนา	๑๘	นามธรรม - อากา	๕๖
บุญแท้เกิดที่ใจ สัมผัสได้	๒๑	ปัญญาขั้นต้น	๕๗
กุศล - ฉลาดออกจากทุกข์	๒๔	เห็นทุกข์ ทิ้งหาบหนัก	๕๘
ศีล ก็คือความปรกติ	๒๕	เป็นธรรมระหว่างรูปกับนาม	๕๙
ศาสนธรรม ต้องสัมผัสเอา	๒๖	รู้รูปทำ นามทำ - ศาสนาคือคน	๖๐
ใจที่ดีได้ ต้องฝึกหัด	๒๗	เห็นไตรลักษณ์	๖๒
จิตนี้ - ถ้าเอากี่ยี่พร่อง	๒๙	สมมุติ - สมมุติบัญญัติ	๖๓
นิพพานชิมลอง	๓๓	วัตถุ ปรมาตม อากา	๖๔
คนดี - ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง	๓๕	ทางด่วนฟรีเวย์	๖๗
สุขแท้ เริ่มต้นที่ตัวเอง	๓๗	เห็นความคิด เป็นมนุษย์	๖๙
ใจที่คิดจะให้นี้ มันสุข	๓๙	ศีลถ่วง รู้มรรคทางเดิน	๗๑
หวังครองโลก ออกหักเสียเปล่า	๔๐	เพชรแห่งธรรม เป็นพระได้แล้ว	๗๓
เจียรไนชีวิตด้วยพระธรรม	๔๓	รู้เรื่องฉาน - ญาณ	๗๕
วิชาเอกของมนุษย์	๔๖	พลิกเปลือก - ชั้น ๕ หยุตงาน	๗๖
รูปแบบการภาวนา	๔๗	ช่วยคนให้หมดทุกข์ เป็นหน้าที่	๗๘

เพชร
แก้ว
ดิสคั

เจียระไนชีวิต
ด้วยพระธรรม

ขอฝากธรรมถึงเพื่อน เพื่อนในที่นี้ ไม่ได้หมายถึงเพื่อนที่เกิด
ในรุ่นราวคราวเดียวกัน เคยชอบพอกัน แต่หมายถึง เพื่อนเกิด แก่
เจ็บ ตายด้วยกัน จะชอบหรือโกรธเคืองกันก็ตาม ถือว่าเป็นเพื่อนกัน
ทั้งหมดทั้งสิ้น

บรรยากาศที่วัดจวงเหยิน มหานครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา
ที่นี่บรรยากาศดีมาก ป่าไม้ใหญ่ ร่มรื่น สงบ เย็นดี มีสิ่งสาธิต
น้อยใหญ่มาก พบกับกวางป่าทุกวัน เมื่อวานนี้ กวางแม่ลูกอ่อน
ผ่าแฝดสองตัว น่ารัก เดินมาใกล้ๆ เรานั่งอยู่ที่นี้ มันเดินผ่านมา

ธรรมะบทนี้ หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ แสดงไว้เมื่อครั้งที่ได้รับอาราธนาไปแสดง
ธรรมที่วัดจวงเหยิน เมืองคาร์เมล มหานครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ระหว่างเดือน
สิงหาคม ช่วงกลางพรรษาปี ๒๕๓๗ ตีพิมพ์ครั้งแรก เดือนตุลาคม ๒๕๓๗ โดยใช้
ชื่อว่า “ฝากธรรมถึงเพื่อน”

ใกล้ๆ ประมาณ ๔ วา เรานั่งนิ่งๆ ไม่กระดุกกระดิก มันเข้ามาใกล้ๆ มามองดู เดินเขยาะเขยก ย่ำเท้าอยู่ใกล้ๆ สนุกดี อากาศร่มรื่นดี สงบเย็น สบาย ป่าใหญ่ ต้นไม้มีแต่ต้นไม้ใหญ่ๆ เหมาะแก่การเจริญภาวนาที่สุด ไม่เคยเห็นที่ใดที่เหมาะสมเท่าที่นี้ เมื่อนึกถึงการภาวนาก็คิดถึงเพื่อนเหมือนกัน ถ้าเป็นเมืองไทย ก็วัดป่าเขาคงคา สวนป่าอากาลโก ซึ่งเป็นสถานที่ใช้เป็นที่พักผ่อนภาวนากันที่นั่น

วิชาเอกของมนุษย์

การภาวนานี้ วิชาภาวนานี้เป็นวิชาสำคัญ เป็นวิชาเอกของมนุษย์ ถ้ามนุษย์เราไม่ศึกษาวิชาภาวนาแล้ว ชีวิตเราจะมีค่า จะมีปัญหาตลอดภพตลอดชาติ โดยเฉพาะชีวิตของมนุษย์เรา ชีวิตของคนเรานี้มันเป็นผลลัพธ์จากอดีตที่ผ่านมา มันเก็บข้อมูลอะไรไว้เยอะแยะ พระพุทธเจ้าไปหมด มีความผิดความถูก ความหลงมกมาย อยู่ที่นี่ อยู่ที่นี่ที่กายที่จิตใจ เพราะว่ากายของเรา เป็นผลลัพธ์ของอดีตที่ผ่านมา ชีวิตที่ผ่านมาเหมือนกับว่า การใช้กายใจที่ผิดๆ อุปมาก็เหมือนรถมือสอง กายใจของเรานี้ก็เหมือนกับรถมือสอง ที่ใช้มานาน ถูกชน ถูกบด ถูกพัง ผุพังอะไรไปหมดเลย การมีความรู้สึกตัว เหมือนกับการมาซ่อม เหมือนกับมาล้างอดีตให้มันเป็นความปรกตินั้นมา การ

รู้สึกตัวเหมือนกับว่าเข้าอุ หรือฟิต ฟิตชีวิต กายใจให้ปรกตินั้นมา นี้เรียกว่า ภาวนา ภาวนาคือ ทำให้ดีขึ้น ไม่ใช่ว่า ภาวนาคืออบริกรรม ภาวนาคือทำให้มันดีขึ้น ให้กายให้ใจมันดีขึ้น ให้ปรกตินั้น สิ่งไหนที่ไม่ปรกติก็นั่นออกไป ทิ้งไป คงไว้แต่ความปรกติ นี้เรียกว่า ภาวนา

รูปแบบการภาวนา

วิธีเจริญภาวนา โดยเฉพาะรูปแบบการเคลื่อนไหว การเจริญสติแบบเคลื่อนไหว รูปแบบของหลวงพ่อกำเขียนที่ท่านสอนไว้ นั้นเป็นวิชาที่ลัดและตรง เหมาะสมที่สุด ซึ่งไม่เคยเห็นใครมาบอกมาสอนเลย แต่ก่อนนี้ก็เคยศึกษาวิชาภาวนามา แต่ก็นั่งหลับตาภาวนาบริกรรมเข้าไป จนใจมันสงบนิ่งอยู่นั้นแหละ ชั่วโมงสองชั่วโมง ก็สงบนิ่งอยู่นั้นแหละ มันก็ติด ติดสุข ติดสงบ บางทีก็เกิดนิมิต บางทีก็ใช้บริกรรมเข้าไปช่วย บริกรรมคาถาอาคม ใช้จินตนาการ ถ้าเราจะเล่นนิมิตเรื่องอะไร ก็จินตนาการไปต่างๆ นานา มันก็ติดสุข ติดสงบ ถนอมแบบนั้น ถนอมมาก มันติดสงบ รักความสงบ ไปอยู่ที่ไหนก็คิดถึง ไปไร่ไปนา ก็คิดถึงแต่ห้องพระ อยากจะมานั่งสงบ บางวันมันก็หิวเหมือนกัน คิดถึงเหมือนกัน พอกลับมาถึงบ้าน กินข้าวเย็นเสร็จเปิดประตูเข้าห้องพระ ยังไม่ทันนั่งเลย มันจะสงบ บางทีมันยังไม่เรียบร้อย มัน

สงบไปเลย มันสุข มันก็ทำอย่างนั้นมา ๑๐ กว่าปี มันก็ติด ก็นี้กว่าตัวเองทำอะไรถูกต้องแล้ว ที่นี้พอมารู้หลวงปู่เทียน ท่านให้นั่งสมาธิ ให้เคลื่อนให้ไหว ให้มีความรู้สึกตัว ขยันรู้ มันก็แปลก บางทีมันก็รับไม่ได้ ให้มาเคลื่อนไหวมือ ก็ยังไม่ชอบ มันสู้แบบนั่งสงบไม่ได้ ไปฝึกใหม่ๆ กับหลวงปู่เทียน มันแย่งกัน เหตุผลอะไรมันเยอะเยอะไปหมดเลย พอมานั่งกับตัวเอง ไม่ใช่บังคับหรือก ทำไปทำมา โอ...นี่ เรามาสร้างตัวรูตัวนี้ ไม่ใช่มาคิด ไม่ใช่มานั่งสงบ ตามันก็ลึ้มอยู่ ให้รู้สึกตัว ให้มีความรู้สึกตัว ให้ตัวนี้มันมีมาก มันก็เข้าไปตรงๆ ตรงเข้าไปหาความรู้สึกตัว เพราะความรู้สึกตัวเป็นธรรมชาติ การทำให้ความรู้สึกตัวนี้มันมาก ไม่ใช่ใช้กรรมนะ ภาวนา คือ การสร้างความรู้สึกตัวให้มาก เจริญ ก็คือทำให้มาก ให้ความรู้สึกตัวมากๆ คือ การทำความรู้สึกตัวนี้ ให้มาก นี่ ก็เข้าใจอย่างนี้ แต่ก่อนมันสงบ กรรมก็คือ อาจจะพุทโธๆ หรือแบบไหนก็ได้ นั่นเป็นกรรม ไม่ใช่ภาวนา

ปัจจุบันคือชีวิตจริง

ภาวนา คือ การขยันรู้ รู้ชื่อๆ ตรงเข้าไป วัตถุที่ให้อะไรก็ให้ ภาวนา เป็นวัตถุที่ให้อะไร ทำไมเราจะต้องกำหนดให้อยู่เสมอ ก็เพราะลักษณะของจิตใจของเรา มันวิ่งไปข้างหน้า วิ่งคืนมาข้างหลัง มันมีแต่อดีต มีแต่อนาคต เราจึงมาสร้างอิริยาบถให้มันเคลื่อนไหวอยู่ตลอด เพื่อให้มันเห็นปัจจุบัน ปัจจุบันคือชีวิตจริง ชีวิตจริงคือปัจจุบัน เราจึงทำตัวนี้ ให้รู้เข้าไป ชื่อๆ ตรงๆ ให้รู้แบบบรรจงนะ ให้มันชัดๆ ไม่ใช่รู้แบบคลุมเครือ อิริยาบถที่เราสร้างนี้ให้มันชัด มีจังหวะ มีขั้นตอน ให้มันชัดๆ เหมือนกับเราขีดขีดเขียนหนังสือครั้งแรก ก ไก่ ข ไข่ เขียนให้มันบรรจง เขียนให้มันชัดๆ มีหัว มีมุม มีขอบ มีลักษณะตัวอักษรให้มันชัดก่อน อย่าเพิ่งไปเขียนแบบหวัดคลุมๆ เครือๆ ไม่บอกถึงลักษณะ อันนี้ก็เหมือนกัน การมาดู มาสร้างอิริยาบถ สร้างเป็นรูปแบบนี้ มันมองได้ชัด มันไม่พร่ามัว ถ้าเราไปคลุมหายใจ บางทีมันก็จะหลับ มันหลงง่าย ยิ่งหลับตาเข้าไปอีก ก็ยังไม่ไหว มันไม่เป็นธรรมชาติ มันยิ่งหลับง่ายเข้าไปอีก การที่เรามานั่งเคลื่อนไหวมือนี้ ไม่ต้องหลับตา การเคลื่อนไหวมือนี้ ถ้าเป็นการเขียนหนังสือก็บรรจงที่สุด บรรจงที่สุด มันก็รู้เข้าไป ชื่อๆ ตรงๆ ที่สุด

ดูกาย เห็นจิต ดูคิด เห็นธรรม

ที่แรก เรารู้ว่าจะดูกาย ดูกายนี้แหละ แต่ว่าเราจะไปเห็นอีกอันหนึ่ง คือ เห็นเวทนา มันจะเห็นเข้าไปเลย ถ้าหลับมันจะไม่เห็นนะ ถ้าเห็น ก็เห็นแบบพราว ไม่ชัด ไม่รู้เรื่องของมัน นี่ เรามองดู เราเห็นชัด เอ...นั่นอะไร ความปวดความเมื่อย ความสุขความทุกข์ของกาย นั่นเป็นเวทนา มีอยู่ นี่เราก็เห็นว่า จะดูกายไปเห็นเวทนา ดูไปมันก็ไปเห็นจิตที่มันคิด มันมีอยู่ ว่าจะดูกาย ก็ไปเห็นจิตที่มันคิดนึก เอ้า...นี่ก็คือ จิตที่มันคิด ถ้ามันเห็นความคิด มันก็ไปเห็นธรรม ที่มันเกิดขึ้นจากความคิด ความคิดที่มันคิดขึ้นมา แทนที่มันจะคิดแล้วจบ มันก็ต่อไปอีก เออ...นี่ มันก็เป็นธรรมที่มันเกิดขึ้นกับใจ เป็นธรรมที่เป็นกุศล เป็นอกุศลขึ้นมา เป็นความฉลาด เป็นความโง่ขึ้นมา ที่มันเกิดขึ้นกับใจ มันก็ไปเห็นเอง อือ...อันนี้มันก็มีอยู่จริงนะ **มันมีอยู่ตั้ง ๔ อย่าง แทนที่เราดูกายอย่างเดียว มันก็ไปเห็นเวทนา ไปเห็นจิต ไปเห็นธรรม ที่มันเกิด ที่มันมีอยู่เป็นอยู่ของมันอย่างนั้น**

คิดเห็น รู้เห็น พบเห็น

แต่ก่อนเราไม่รู้ นี่ถือว่าเป็นตัวเราทั้งหมด เราไปคิดว่า เป็นกุศล เป็นของตัวเราทั้งหมด ไปซ่อง ไปติด ไปหลง ไปเกี่ยวข้องกับสิ่งเหล่านี้ ไม่ค่อยถูก เป็นกุไปเสียทั้งหมด พอมาเห็นเข้าจริงๆ มันเป็นอันหนึ่ง มันเป็นธรรมชาติ มันเป็นของที่มีอยู่ เป็นอยู่ พอเห็นแล้วก็วางไว้ ตรงนั้น มันก็ผ่านไป เหมือนกับว่าไม่เป็นอะไรอีกแล้ว มันเห็นของจริง มันมีอยู่จริง เวทนามีอยู่ เวทนาเป็นเรื่องของเวทนา จิตที่มันคิด ก็เป็นอันหนึ่ง ตัวรู้ตัวเห็น มันก็เป็นอันหนึ่ง อะไรที่มันเกิดขึ้นกับจิตใจ ที่มันเป็นคู่ เป็นธรรม เป็นอกุศล เป็นกุศล มันก็มีอยู่จริง นี่ เราก็เห็น พบเห็น จะเอากับมัน พบแล้ว ผ่านไปแล้วที่นี้ เราก็บอกได้ว่ามันเป็นอะไร ว่ามันเป็นอันนั้น มันเป็นอันนี้ เราก็ผ่านได้ ดูไป มีความรู้สึกตัว ดูไปเรื่อยๆ ดูกายไปเรื่อย มีความรู้สึกตัวที่กายขึ้นไปเรื่อยๆ ดูไปมันก็เห็น บางทีดูกายไปมันก็เห็นคิด อันเคลื่อนไหวอยู่นี้เป็นอันหนึ่ง อันที่คิดไปโน่นเป็นอันหนึ่ง ความรู้สึกตัวนี่อันหนึ่ง มันก็เป็นอยู่อย่างนี้ ดูไปมันก็เป็นอยู่อย่างนั้น อุปมาคล้ายกับว่า มันมีของ ๓ อย่าง ดูไปดูมานะ ตัวรู้สึกตัว นี่อันหนึ่ง ตัวเคลื่อนไหวอยู่

นี่อันหนึ่ง อันคิดไปโน้น ก็อีกอันหนึ่ง ดูไปดูมา เห็นไป ตามันก็คม ภาวะที่ดูมันก็พัฒนาของมัน ภาวะที่ดูมันพัฒนาของมัน มันก็รู้ อยู่ เห็น ไว ไว ท้น ตานี่มันรู้ทัน มันรู้ทันว่ามันเกิดอะไรขึ้น ดูไปดูมา ความรู้สึกตัวที่มันทันๆ กัน คล้ายๆ ว่ามันไปจ๊ะเอ๋ มันไปพบเห็น มันไปพบเห็นเข้า ไม่ใช่คิดเห็น ไม่ใช่รู้เห็น ความรู้เห็นกับความ พบเห็นก็ต่างกัน คิดเห็นก็ไกลหน่อย รู้เห็นก็ใกล้เข้ามานิด พบเห็นนี้ มันจะเอ่อกันเข้าไปเลย ที่เคลื่อนอยู่นี่ ที่นั่งอยู่นี่ มันเป็นดุ้นเป็นก้อน อยู่ที่นี่ มันเป็นรูปนะ มันเป็นรูปธรรม มันรู้จักคิด ที่มันสั่งให้มันลุก ให้นั่ง ให้เดิน ให้เคลื่อน ให้ไหวอยู่นี่ มันเป็นนามธรรม คือจิตใจที่ มันรู้อะไรนั้นแหละ ที่แท้ก็คือกายกับใจนั่นเอง

กายใจ - รูปนาม

ถ้าว่ากายกับใจ มันแคบๆ ถ้าว่ารูปว่านามมันแตกฉาน มันเป็น ความแตกฉานเหมือนเราเรียนหนังสือ ที่แรกก็รู้ ก ไก่ ข ไข่ สระอะ สระอา พอเรียนไปเรียนมามันแตกฉาน มันผสมกัน มันได้ศัพท์ มันรู้ภาษา มันนำไปใช้ นี่ก็เหมือนกัน มันแตกฉาน มันเห็นรูปธรรม เห็นนามธรรม นี่มันก็มีเท่านี้ รูปนี้ มันเป็นดุ้นเป็นก้อน ตั้งแต่ปลายเท้า

จรดศีรษะ ตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้า ส่วนนามนี้ มันจับต้องไม่ได้ แต่มันมีอำนาจ มันสั่งให้รูปทำโน่นทำนี่ มันเป็นนาย เรียกว่า จิตเป็น นายกายเป็นบ่าว โบราณท่านสอน ก็รู้อยู่ แต่มันไม่พบเห็น พอมา พบเห็นเข้า มันก็บอกความจริง นามธรรมมันเป็นนาย มันมีอำนาจ มันสั่งอะไรให้รูปทำโน่นทำนี่ ไปอย่างนั้น ก็เห็นแล้วบัดนี้ ก็เห็นรูป เห็นรูปธรรม “ธรรม” อันหนึ่ง ๖ ธง ร่อเรือสองตัว มอม่่า เรียกว่า ธรรม ธรรมชาติที่มันเป็นอยู่ของมัน มันเป็นอย่างนั้น “ทำ” อีก อันหนึ่ง ทอ ทหาร สระอ่า รูปมันทำ นามมันทำ มันทำดีทำชั่วก็ เพราะรูปอันนี้ นามอันนี้ จิตใจมันคิดดี มันก็ทำดี ถ้าจิตใจมันคิดชั่ว มันก็ทำชั่ว มันก็ประกอบกันเข้ากับรูป ถ้าใจมันคิดชั่ว รูปมันก็ชั่วเป็น บาปไปเสีย ถ้าใจมันคิดดี สิ่งดี รูปมันก็ทำดี มันก็ฉลาด มันก็เป็น บุญไปเสีย โอ...นี้ได้หลักแล้ว ได้หลักมันแล้ว ได้เหตุมันแล้ว เหตุ มันตั้งต้นอยู่ที่นี้ ทำดีทำชั่วมันอยู่ที่นี้ มันก็เห็นเข้าไปอย่างนั้น มันก็ฉลาดขึ้นมา มันก็แตกฉานเข้าไปอย่างนั้น แบบนั้น อุปมาคล้ายๆ กับ ว่า มันบอก มันเปิดให้รู้ มันเปิดให้ดู มันอยู่ตรงนี้ ธรรมชาติของชีวิต ของคน ชีวิตมันมีเท่านี้ ใครก็ตามจะเป็นผู้หญิง ผู้ชาย จะเป็นชาติใด ภาษาไหน ก็คือกายกับใจ คือรูปกับนาม ทำดีทำชั่วมันก็อยู่ตรงนี้

รูปธรรม - อาการ

เท่านี้ยังไม่พอ มันยังไปเห็นแตกฉานเข้าไปอีก โอ...รูปธรรม
ขอ ธง รอเรือสองตัว มอม่่า รูปธรรม รูปธรรมมันเป็นธรรมชาติ
ธรรมชาติของรูปมันประกอบเป็นดุ้นเป็นก้อน ได้มาจากธรรมชาติ **รูป**
มันก็มีอาการ อาการมีร้อน มีหนาว มีปวด มีเมื่อย แต่ก่อนเราเห็นว่า
เป็นเวทนานั้นแหละ แต่มันคมเข้าไปอีก **เห็นแบบนี้มันไม่ใช่เห็น**
เป็นเวทนาแล้ว มันเห็นเป็นอาการ อาการที่มันมีอยู่กับรูป มีหิว มี
อะไรเยอะเยอะไปหมดเลย นั่นมันเป็นอาการ มันเป็นอาการที่มันอยู่
กับรูปธรรม ถ้ารูปธรรมไม่มีอาการมันก็อยู่ไม่ได้ มันก็จะฉิบหาย
ความร้อนก็ดี ความหนาวก็ดี มันเป็นสัญญาณบอกภัยของมัน เพื่อ
มันจะได้ช่วยตัวมัน บางทีมันไม่รู้ รู้ไม่รู้ มันก็ต้องช่วยตัวของ
มันไปเอง ถ้ามันมีรูปกับนาม บางทีมันก็ผิด บางทีมันก็ถูก ถ้าเป็น
ธรรมชาติมันก็บอกภัย ร้อนมันก็เข้าร่ม มันหนาวก็ห่มผ้าผิงไฟ มัน
หิวก็หากิน แต่บางอย่างหิว ไม่หิวเฉยๆ เรื่องของรูปเอามาเป็นทุกข์
อาการของรูปเอามาเป็นทุกข์ เอามาเป็นกุศลทั้งหมด

นามธรรม - อากา

สมัยก่อน แต่ยังไม่รู้ เรื่องของนามก็เหมือนกัน นาม คือ จิตที่เป็นธรรมชาติ ธรรมชาติของนามก็คือ ธรรมชาติของจิต ก็มีอยู่อย่างนั้น แต่อาการของจิตมันก็มีมากทีเดียว ความคิด ที่เราเรียกว่า เจตสิก จิตเฉยๆ มันไม่เป็นอะไร แต่มันก็คิดโน่น คิดนี่ รู้โน่นรู้นี่ บางทีคิดขึ้นมาแล้วเกิดอะไรต่างๆ ประดังประดังขึ้นไปเป็นกิเลสตัณหาราคะ ความโกรธ โลภ หลง ความสุขความทุกข์ ความยินดียินร้าย นั้นเป็นอาการของจิต เป็นอาการของนาม มันมีอยู่ มันเกี่ยวข้องกับมันต่อไป แต่ก่อนเราก็นึกว่าเราเสียทั้งหมด โกรธก็คือเรา สุขก็คือเรา ทุกข์ก็คือเรา ที่แท้มันเป็นอาการของนาม พอเราเห็นอย่างนี้ ก็คล้ายๆ กับว่า มันได้หลัก ได้หลักได้ฐาน มันจะมีความเป็นธรรม แต่ก่อนมันเป็นโจทย์ กายของเรา ใจของเรา มันเป็นผลลัพธ์ของโจทย์ที่เขาให้มาผิดๆ มันเป็นผลลัพธ์ มันเป็นมือสอง พอมันรู้เรื่องนี้ มันก็เกิดความเป็นธรรมแล้ว

ปัญญาขั้นต้น

มันมองเห็นกระแสแห่งความเป็นธรรม มันรู้แจ้งปัญญานะนี้ พอมันรู้อย่างนี้ เป็นปัญญาระดับหนึ่ง คล้ายๆ กับว่ามันหายของที่ว่า เปิดของที่ปิด เห็นแจ้งเข้าไป เห็นชัดจริงๆ เกี่ยวกับรูปธรรม นามธรรม มันชวนให้ดูให้เห็นไปเรื่อยๆ มันบอก กระแสมันบอก อุปมาคล้ายกับว่า เราเดินทางไปสนามบิน จะไปเครื่องบิน พอเดินไปไหนประตูมันเปิดให้เอง ทางที่เดินไปมันสะดวก มันอำนวยความสะดวก มันเปิดให้ ประตูมันเปิดให้ มันได้มันเลื่อนให้ ไม่ต้องออกแรง คล้ายๆ อย่างนั้น มันเปิด มันชวนให้ดู ชวนให้เห็น มันอำนวยความสะดวกให้ เวลาเข้าห้องน้ำ พอเอามือแตะรองที่ก๊อกน้ำ น้ำก็ไหลออกมา มันอำนวยความสะดวกให้ อันนี้ก็เหมือนกัน พอรู้ไปเท่าใด มันก็อำนวยความสะดวกให้ รู้ไปเท่าใด เห็นไปเท่าใด มันก็เห็น ดูกายอย่างเดียวมันก็ไปเห็น ตามันคม มันพัฒนาแล้ว เหมือนกับคนที่ เป็นศิลปะ ดูอะไรมันจบไปเลย มันจบไปเลย ผิดถูกมันจบไปเลย บางทีมันจบก่อนที่ยังไม่เห็นด้วยซ้ำไป มันแรง มันมีพลังแรง เป็นญาณปัญญาระดับหนึ่ง ทำเท่านี้ มันเกิดญาณปัญญา สามารถรู้แจ้ง ทะลุปรุโปร่ง ถ้าทำอย่างนี้

เห็นทุกข์ ทิ้งหาบหนัก

ก็มีสติดูกายนี้แหละ ความรู้สึกตัวมันก้าวหน้า มันพัฒนา มันก็ไปเห็น เป็นรูปทุกข์ เป็นก้อนทุกข์อันหนึ่ง รูปนาม นามนี้ก็เป็นนามทุกข์อันหนึ่ง ตั้งแต่ตัวมันก็เป็นทุกข์ รูปธรรมนี้ ต้องหายใจ ต้องกลืน น้ำลาย ต้องหลับต้องนอน ต้องร้อนต้องหนาว ต้องกิน ต้องขับ ต้องถ่าย โอ้...นี่ รูปทุกข์จริงๆ นะนี้ มันเป็นก้อนทุกข์อย่างหนึ่ง ตื่นทุกข์ สงสารรูป โอ้... ๓๐ ปีนี้ มึงเกือบตายไปหนอ แต่ก่อนมันก็ติดบุหรี คีบบุหรี ไปไหนก็หอบบุหรี ปากก็คาบบุหรี มันเอาอยู่อย่างนี้ พอมาเห็นทุกข์ มันก็ โอ้...สงสารรูป บุหรีนี้หลุดไปเลย ไม่ได้คิดอะไร ตั้งแต่มันนั่งหายใจอยู่นี้ มันก็แก้ทุกข์ของมัน หายใจเข้าไม่หายใจออก ก็เป็นทุกข์ หายใจออกแล้วไม่หายใจเข้า ก็เป็นทุกข์ กินแล้วไม่ถ่าย ก็เป็นทุกข์ ถ่ายมาก ก็เป็นทุกข์ ไม่ถ่าย ก็เป็นทุกข์ โอ้...เป็นรูปทุกข์จริงๆ เราจึงจะเอาอะไรไปเติมให้มันอีก ให้มันทำโน่นทำนี่อยู่อีก มือไม้ นั่งอยู่เฉยๆ มันก็ไม่ได้ เป็นโน่นเป็นนี่ ทำอะไรหลายๆ หยิกๆ ก็เห็นทุกข์ เป็นก้อนทุกข์อันหนึ่ง สงสารรูปจนน้ำตาซึม มึงเกือบตายไปหนอ ๓๐ ปี ผ่านมาได้ยังไง มันไม่รู้ แต่ก่อนเราไม่รู้จริงๆ

พอเรามาดูอย่างนี้ ทุกข์บางอย่างมันหลุดไปนะ คล้ายกับว่า ลูกไม้มันอยู่บนต้นมัน เราไปเขย่าต้น ลูกมันก็หล่นลงมายาวๆ แต่บางลูกมันก็ไม่ว่อน ก็ต้องเด็ดต้องสอยต่อไป ถ้าจะเปรียบว่ามีทุกข์ มันก็ยังมีทุกข์อยู่ เหมือนมีหนี้สัก ๑๐๐ บาท มันใช้หนี้ไปเสีย ๗๐-๘๐ บาท โนนแหละ หรือเทียบว่ามีน้ำหนักสัก ๑๐๐ กิโลฯ มันทิ้งออกไปสัก ๗๐ กิโลฯ เหลืออย่างน้อย ทุกข์บางอย่างมันหลุดไป มันกระทบกระเทือนไปเลย มันเป็นกระแสหลุดจากความทุกข์จริงๆ นะ

เป็นธรรมระหว่างรูปกับนาม

ปัญญาอันนี้ เห็นรูปเห็นนาม เห็นรูปทุกข์นามทุกข์ นามทุกข์คิดแล้วก็เศร้าโศก วิตกกังวล รูปทุกข์นามทุกข์เหมือนกัน แต่ก่อนไม่รู้ เอาทุกข์ ยิ่งความทุกข์ก็ยิ่งเอา ให้ความทุกข์นอนอยู่กับตัวเอง เป็นวัน เป็นหลายวันก็มี คิดขึ้นมา ทุกข์ เขาว่าเรา เขาว่าแต่เรา เราไม่ยอมๆ เป็นขยะ มีแต่รอย ในกายในใจก็มีแต่รอย มีแต่ผลลัพธ์ของข้อมูลที่ไม่ถูกใจของเรา นามของเรา มันใช้ไม่เป็น มันเป็นผลลัพธ์ที่ใช้ไม่เป็น มันรับรู้ข้อมูลมาผิดๆ ถ้าเป็นรถก็รถมือสอง ถูกชนมีแต่รอย รอยรกรอยแค้น รอยสุขรอยทุกข์ รอยได้รอยเสีย ถ้าจะว่าเปรียบเทียบมันเป็นอย่างนั้น มีแต่รอย มีแต่ริ้วรอย พอมาเห็น

นามทุกข์ ก็สังสารอีก ตัวรู้ตัวปัญญา มันก็ อ้อ... เราใช้ใจไม่เป็น นามนี้ก็มีสรรพวิทย์ที่มาเบียดเบียนกาย กายก็ไปเบียดเบียนใจ พอเกิด ความรู้สึกตัว มันเป็นธรรม เป็นกลางขึ้นมาระหว่างนี้แหละ ถ้าจะ ว่าแล้ว เกิดความเป็นธรรมขึ้นมากทีเดียวระหว่างกายกับใจ รูปกับ นามไม่เป็นปัญหา ไม่เบียดเบียนกันแล้ว รู้แล้วบัดนี้ รู้แจ้ง เห็นรูป ทุกข์ นามทุกข์ แล้วก็รู้รูปโรค นามโรคต่อไปอีก โรคภัยไข้เจ็บเป็น รูปโรค นามโรคก็คือกิเลสตัณหาที่มาประอะเปื้อน ทำให้ตายไปเพราะ โรคกิเลส โรคตัณหา โรคทุกข์ โรคสุข โรครัก โรคชัง มันเป็นอย่าง นั้น พอมารู้อย่างนี้ คล้ายกับว่ามันหายจากโรค เหมือนคนป่วย ปวดท้องไปหาหมอ ได้กินยา มันเป็นอย่างนั้นจริงๆ มันพาให้หลุด ให้ออกจากปัญหา

รู้รูปทำ นามทำ - ศาสนาคือคน

พอรู้อย่างนี้ก็ โอ...รูปทำ นามทำ ทำดีก็เพราะรูปอันนี้ ทำชั่ว ก็เพราะรูปอันนี้ จะดีจะชั่วก็เพราะรูปเพราะนามอันนี้ จะผิดจะถูกก็ เพราะรูปเพราะนามอันนี้ มันก็รู้เรื่องศาสนา ศาสนาก็คือคนนี่เอง คนก็คือกายกับใจ ทุกชาติทุกภาษามีกายกับใจ ศาสนาคือคน คน

ทำดี ก็เอารูปเอานามนี้ทำ ทำชั่ว ก็เอารูปเอานามนี้ทำ ละชั่วก็เอารูป เอานามนี้ละ ตัวศาสนาคือภาวะอันนี้ ถ้ายังทำชั่ว พูดชั่ว คิดชั่ว จะว่า พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ มันก็ไม่มีศาสนาดอก มันก็ว่าไป เป็นศาสนาสำมะโนครัว ไม่ได้สัมผัสกับศาสนา มันก็รู้เข้าไปอย่างนั้น เออ...ตัวศาสนาที่แท้ ก็คือคน คนทำดี ศาสนาสอนให้คนทำดี สอนให้ละความชั่ว นี่คือ ตัวศาสนา มันก็รู้เข้าไป เป็นกระแสเข้าไป มันก็ทบทวนอยู่นี่แหละ รูปธรรมนามธรรม เห็นอาการของรูป เห็นอาการของนาม สิ่งใดที่ เกิดขึ้นแก่รูป เป็นอาการของรูป สิ่งใดที่เกิดขึ้นกับนาม เป็นอาการ ของนาม มันไม่เที่ยง มันเป็นขยะ แต่ก่อนเราเอานะ เอามา ยึดเอา อาการว่า เป็นตัวเป็นตน ร้อนก็ตัวเรา หนาวก็ตัวเรา หิวก็ตัวเรา แต่ ก่อนเอามาเป็นทุกข์ เป็นเรื่อง เป็นปัญหาทั้งหมด ที่แท้เรื่องหิวนี้ มันดีนะ ความหิวน่าขอบคุณมัน ความร้อนน่าขอบคุณมัน ความ หนาวน่าขอบคุณมัน ถ้าไม่หิว มันก็ไม่ไหวแล้ว มันก็ตายแล้ว แต่ก่อน เอามาเป็นทุกข์ พอมารู้อย่างนี้ โอ...ขอบคุณมัน ไม่ใช่เอามาเป็นเรื่อง ทุกข์ มันก็เป็นไปอย่างนั้น ไม่ใช่เอามาเป็นเรื่องทุกข์นะ มันเห็นสิ่ง เหล่านั้น อาการของนามก็เหมือนกัน ความโกรธ ความทุกข์ เอาไปทิ้ง

เห็นไตรลักษณ์

มันก็เห็นสิ่งเหล่านี้ มันไม่เที่ยง โอ้... มันก็เห็นไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์นี้เหมือนกับดาวพิเศษ เกิดดาวพิเศษขึ้นมา ไตรลักษณ์เหมือนกับถึงขยะ อาการของรูปอาการของนามเหมือนกับเป็นขยะ เอามาทิ้งที่ถึงขยะ มันเป็นอย่างนั้น มันไม่รู้ว่ามันเป็นอย่างไร ถ้าท่านยังไม่เห็นก็ให้รู้เอาไว้ รู้ไว้ใช้ว่าใส่บาแบกหาม มันเป็นอย่างนั้น ถ้าท่านโกรธ ก็มองเถอะว่า ความโกรธก็ไม่เที่ยง ความทุกข์ก็มองไปว่า ความทุกข์ของใจมันก็ไม่เที่ยง เอาไปทิ้งถึงขยะ เอาไปฝากเอาไปมอบให้ไตรลักษณ์ ถ้าจะว่าไปแล้วตอนนี้นะ แต่ก่อนเป็นขยะเต็มไปหมดเลย มันเป็นผลลัพธ์ของอดีต เป็นมือสองของผลลัพธ์ มันก็เอาไปทิ้ง คล้ายกับว่ามันสะอาดขึ้นมา พอมันมาเห็นศาสนา มันก็ เออ...คล้ายๆ มันหลุดออก หลุดออกๆ สิ่งที่จะรุ่งพระรัง บ้าหอบฟาง มันหลุดออกไป หลุดออกไป นี่... มันเป็นอย่างนี้จริงๆ พอเห็นว่า ตัวศาสนาก็คือคน เห็นพระไตรลักษณ์ไม่ใช่อยู่ในตัวหนังสือ เห็นอยู่ในรูปในนาม พระไตรลักษณ์ไม่ใช่คำบอก พูดไม่ถูก คำว่าเห็นนี้ มันเห็นของที่มีมันมีจริง เห็นแล้วมันก็หลุดออกไป เหมือนกับเราได้อาบน้ำนะ ความ

สะอาด ความหมดจด มันมีอยู่จริงๆ ความรู้สึกขณะที่เรายังไม่ได้อาบน้ำเป็นอย่างไร เห็นยวเห่นอะหะนะ พระรุ่งพระรัง พออาบน้ำออกมาเช็ดตัวแห้ง สวมเสื้อผ้าใหม่ที่พับที่ถือไป มันก็เป็นเช่นนั้น มันก็สะอาด มันเบา บริสุทธิ์ สัมผัสกับความสะอาด มันก็เป็นอย่างนั้นแหละ

สมมุติ - สมมุติบัญญัติ

ก็ขอฝากธรรมถึงเพื่อน ให้ทำจริงๆ ให้สะอาด ให้เห็นต่อไป ให้เราดูต่อไป ไม่ใช่มานั่งดูนะ การเคลื่อนไหวเราก็ทำต่อไป กายเราก็ทำต่อไป เดินจงกรมบ้าง ยกมือสร้างจิงหะบ้าง รู้ไป ดูไป พอเห็นสิ่งเหล่านี้ เห็นศาสนา รู้เรื่องศาสนา มันต้องทำที่กายที่ใจ ที่รูปที่นามนี้แหละ ดูไปดูมา เราก็เห็น มันบอกไป เอียงไป มันทะลุไป มันบอกมันเปิดประตูให้เห็น เห็นสมมุติ สมมุติบัญญัติ สมมุตินี้มันเป็นรูปธรรมก็มี เป็นนามธรรมก็มี วัตถุสิ่งของ ไร่นา บุตรภรรยา สามีอะไรต่างๆ ที่เป็นวัตถุ เป็นดุ้นเป็นก้อน มันเป็นสมมุติที่เราให้ชื่อมันเรียกว่า **จริงแบบสมมุติ** ที่เป็นนามธรรมก็คือ ความคิดที่บัญญัติขึ้นมา ว่าดี ว่าไม่ดี ว่าชอบ ว่าไม่ชอบ เราก็เอานามนี้ไปสมมุติ เราไปเอาจริงกับสมมุติบัญญัติ มีเต็มโลกทีเดียว สมมุติบัญญัตินี้ เราอยู่

เราใช้ชีวิตอยู่ก็เป็นสมมุติบัญญัติ เราอยู่เราใช้อยู่นี้ ชื่อเสียงเรียงนาม วัตถุสิ่งของ ทรัพย์สิน เรือสวนไร่นา อะไรต่างๆ ที่สมมุติ วัตถุที่สมมุติขึ้นมา สมมุติขึ้นมาแล้วกลัว สมมุติขึ้นมาแล้วกลัว สมมุติขึ้นมาแล้วโกรธเคืองก็มี ยุ่งไปหมดเลย สมมุติบัญญัติ สมมุตินี้มีมาก

วัตถุ ปรมาตถ์ อาการ

วัตถุ ปรมาตถ์ อาการ ในตัวนอกตัว ต้นไม้ภูเขา ดินฟ้าอากาศ เป็นนอกตัว เราที่สมมุติเอา ที่แรกมันเป็นธรรมชาติของมัน เราไปสมมุติมันขึ้น ในตัวเราก็นับตั้งแต่ เนื้อ หนัง เส้นผม ฯลฯ ในตัวนี้ก็เป็นวัตถุอันหนึ่ง มีตา มีจมูก มีลิ้น มีกาย มีใจ รูปรสกลิ่นเสียง เกี่ยวข้องกันอย่างไร **นอกตัวในตัวเรา เป็นวัตถุ ปรมาตถ์ อาการ ที่มันเกี่ยวข้องกับชีวิตของสัตว์โลกมีมาก ล้นโลกเลยทีเดียว** นี่..มันจะรู้แจ้งไปอย่างนั้น มันรู้ไป มันรู้มันเห็นสมมุติ คาถาอาคม แต่ก่อนก็คิดเอา เอาดีก็เอาดีจากความคิด เอาผิดก็เอาผิดจากความคิด แม้แต่บุญก็ไปคิดเอา สมัยก่อน บุญก็คิดเอาจากนอกตัวทั้งหมด บางทีก็คิดไปเอาดีกับคนอื่น ไปเอาดีจากวัตถุสิ่งของ ฟุ้งดีก็ฟุ้งอันอื่น ฟุ้งเครื่องรางของขลัง ทำดี ทำบุญ บุญก็ไปฟุ้งคนอื่น คิดว่าคนนั้นจะ

ให้บุญแก่เรา คนนี้จะให้บุญแก่เรา ทำอย่างนี้จึงจะได้บุญดี ก็คิดไปสมมุติบัญญัติ อาการต่างๆ คาถาอาคมก็เป็นสมมุติ แต่ก่อนเป็นหมอไสยศาสตร์เรียนคาถา บริกรรมคาถาให้ตัวใหญ่คับห้องก็ได้ ถ้าบริกรรมตัวไม่ใหญ่ ก็ต้องบริกรรมอยู่อย่างนั้น สมัยก่อนอาจารย์สอนบริกรรมให้หนังเหนียว ดุมิดให้ดูเหมือนกับใบหญ้า เป็นสมมุติบัญญัติ แล้วก็จินตนาการไป นี่..มันไม่รู้ พอมารู้สมมุติบัญญัติ สิ่งเหล่านั้นมันจืดไปเลย แต่ก่อนไปสอนให้เขาฟุ้งเรา บัดนี้ เราต้องฟุ้งตัวใครตัวมัน ทำดีเอาเอง ทำชั่วเอาเอง อย่าไปหลง ไม่หลงสมมุติแล้ว บัดนี้ การพูดการจา คำดูคำด่า ก็เป็นสิ่งสมมุติ คำสรรเสริญนินทา ก็เป็นคำสมมุติ สมมุติบัญญัติ สมมุติใช้กัน เราก็ไปเอาจริงกับมันซะ เมื่อสิ่งเหล่านี้มันมาเหนือใจ เอาวัตถุสิ่งของมาข่มได้ เอามากำหนดจิตได้ พอมารู้อย่างนี้ คล้ายๆ มันเบาหวิวขึ้นมา มันรู้อะไรไปกว้างขวางมากทีเดียว คล้ายกับมันเปิดให้ดู เป็นรุ่นๆ เป็นฉากๆ ไป มันมาให้เราดู มันบอกให้เราเห็น ดูอะไรแล้วก็เห็นจริง เห็นของจริงแล้วก็จิตใจมันดี ใจมันดีนะ ไม่ใช่ดีใจ

ทางด่วนฟรีเวย์

นั่งอยู่นี้ มันก็มีกวางมาใกล้ๆ มันก็ดูเราอยู่นี้แหละ เราก็นั่งอยู่นี้แหละ บรรยากาศดีมากเลยที่เมืองคาร์เมล อเมริกาที่นี่ บรรยากาศดี ภาวะที่ดูนี้มันคล่องนะ คล่องตัว มันสะดวกมาก มันดูมาตั้งแต่โน่นมา มันเห็นมาตั้งแต่เราดูกาย ดูเวหนามาโน่น เป็นดวงตา เป็นตาวិเศษ ดูมา ดูมา มันเป็นตาวิเศษ อารมณ์เบื้องต้นตั้งแต่โน่นแหละ มันสนับสนุน เหมือนกับเราเป็นกองเชียร์ เป็นกองหลัง กองเสียบ กองเชียร์สนับสนุนให้เกิดความสะดวก มันสะดวกเหมือนกับถนนในอเมริกานั้นแหละ มันเป็นฟรีเวย์ ไฮเวย์ รถวิ่งไม่ติด ผ่านได้ตลอด ผ่านได้สะดวก ไม่ติด ผ่านไปเป็นพลังสะดวก เป็นฟรีเวย์ไฮเวย์ถนนใหญ่มาก วิ่งข้างละ ๘ เลน วิ่งไม่ช้าเหมือนบ้านเรานะ วิ่งหิวเลย ร้อยกิโลเมตรต่อหนึ่งชั่วโมง แต่ว่าตามถนนหนทาง เขาต้องคอยระวัง กวางป่า เขาทำป้ายกวางป่าวิ่งผ่านถนน วันหนึ่งนะ นั่งรถไปเกาะลองไอร์แลนด์ รถวิ่ง ๓ ชั่วโมงมีแต่ป่า เห็นรถชนกวางป่าตายอยู่ข้างทาง เขาทำภาพกวางป่าวิ่งผ่านถนน ไม่มีภาพวัวภาพควายเหมือนบ้านเรานะ ฟรีเวย์ไฮเวย์ของเขา ถนนใหญ่โตมาก กว้างขวาง

ความสะอาดของการปฏิบัติ ถ้าเราทำถูกมันก็สะอาด มันเป็น
 สัมมาทิฐิ เกิดสัมมาทิฐิ อะไรก็สะอาด ไปตลอด ไปเลย มันเป็นไป
 แต่ตัน มันเหยียบเส้นทางถูกมาแต่ตัน มันคล่องดี ใจมันดี โอ..
 ภาวะที่ใจดีนี้ บุญแล้วนะ สัมผัสกับใจที่ดี ใจมันเบา ใจมันเห็นของ
 จริง ตัวนี้แหละตัวบุญ มันก็ไปเห็น ตอนนี ถ้าจะว่าแล้ว มันปิด
 อบายภูมิแล้ว มันไม่โง่โง่แล้วบัดนี้ มันฉลาดแล้ว ไปโกรธทำไม
 มันก็รู้ขึ้นมา ปิดอบายภูมิ ก็ดูไปๆ ความรู้สึกตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
 ชำนาญขึ้นเรื่อยๆ คล่อง ก็อันแก่นั่นแหละ คนเราทำอะไรมันก็มี
 ศิลปะของมัน นายช่างเขาก็มีศิลปะ เลื่อยเล่มเก่า ลิวเล่มเก่า มีด
 เล่มเก่า แต่ว่าเขามีฝีมือดีขึ้น ทำอะไรสวยงามขึ้น แต่เราไปใช้เลื่อย
 ของเขา ก็ทำไม่ได้เหมือนเขา มันเป็นศิลปะ คนเล่นกีฬาก็เหมือนเขา
 เขาเล่นไปนานๆ มันก็มีศิลปะ มันคล่อง มันเป็นแชมป์ เหมือนกับ
 นักมวย พอชกไปนานๆ เข้ามันก็เป็นแชมป์ **ความรู้อารมณ์เบื้องต้น**
มันเป็นกองเชียร์ เหมือนกองเชียร์นักกีฬาที่ไปแข่งขัน มันสนับสนุน
ให้เดินหน้า ไม่ให้ถอยหลัง

เห็นความคิด เป็นมนุษย์

ถ้าทำถูกนะ เป็นสัมมาทิฐิ มันก็เกิดสัมมาสังกัปปะ สัมมา
 กัมมันตะ สัมมาวายามะ ฯลฯ เกิดพลังขึ้นมา มันก็เห็นไปเรื่อยๆ ดูไป
 ดูไป ดูไป เห็นความคิด บัดโธ... **เมื่อไปเห็นความคิด เหมือนกับว่า**
มันไปจะเอ่เข้า แต่ก่อนมันก็เห็นอยู่ ตั้งแต่เห็นเบื้องต้น เห็นจิต เห็น
ธรรมนั้นนะ เห็นรูปเห็นนามอันเดียวกันนั้นแหละ แต่มันไปจะเอ่
กับความคิดเข้า ไปเห็นคิด ไปทันความคิด เหมือนกับหมาไล่เนื้อ มัน
ตามทัน มันไปจะเอ่กัน มันเห็นจริงๆ เห็นความคิด แต่ก่อนก็เห็นอยู่
แต่เห็นไม่ชัด มันเลือนๆ รางๆ เห็นมันเป็นกระแส เดี่ยวนี้มันไปเห็น
เข้าจริงๆ สัมผัสเข้าจริงๆ มันบอกไม่ถูก มันเป็นความเถื่อน มันเป็น
อธรรม พอเห็นแล้วมันไม่ใช่เห็นเฉยๆ นะ พอเห็นแล้วความคิดมัน
ลึ้มเลย ความป่าเถื่อน ความเป็นอธรรม มันลึ้มเหลว พอไปเห็น
ความคิดนี้มันลึ้มไปเลยตัวลึ้มคิดนั้น มันลึ้มไปเลย โอ้...แต่ก่อนเรา
ไม่รู้มัน พอเราเห็นแล้ว ใจมันสูงขึ้นมา จะว่าเป็นมนุษย์แล้วนะบัดนี้
ใจมันสูงกว่าแต่ก่อน มันมีชัยชนะ มันไม่มีภาระ มันก็ว่าง มันคล้าย
กับว่ามันวางภาระลงไป จิตใจมันก็สูงขึ้น บอกไม่ถูก ตอนนีมันบอก
ไม่ถูก มันจะพูดแบบเร็วไปนะ กว่าจะทำมาถึงอย่างนี้ก็ต้อนาน

นั่นแหละ หลายวัน หลายวันหลายเดือน ก็รู้ไปเรื่อยๆ จิตใจมันก็สูงขึ้นมา จิตใจถ้าจะว่าสูงมันก็สูง ใครจะว่าสะอาดมันก็สะอาด ใครจะว่าหมดจดก็หมดจด พอเข้าไปเห็นความคิดแล้ว โอ้... เราเป็นมนุษย์ได้แล้ว มนุษย์ก็คืออันนี้ ภาวะอันนี้

เห็นเวทนา รู้เรื่องเวทนา เสด็จก็ไม่ใช่อยู่อะไรไหน เป็นทวารธรรม มันละลายแล้ว จะทำชั่วไม่ได้เด็ดขาด จะคิดชั่วไม่ได้เด็ดขาด จะพูดชั่วไม่ได้เด็ดขาด สะอาดแล้วบัดนี้ สะอาดกาย สะอาดวาจา เสด็จก็คือภาวะนี้ มีความละลายต่อความชั่ว คนอื่นไม่เห็น เราก็เห็น แต่ก่อนจิตใจมันก็คิดอะไรได้ คิดบ้าง บอๆ คิดผิดๆ ก็ได้ พอมาเห็นอย่างนี้ คล้ายว่า มันมีศีลขึ้นมา เห็นเวทนา แต่ก่อนเราก็นึกว่าเวทนาอยู่ที่ไหน เสด็จให้เวทนาช่วย บัดนี้เวทนาสนับสนุนแล้ว สรรเสริญแล้ว ถ้าจะว่าไปแล้วปิดบทยกมิได้เลย เปรต สัตว์นรก อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน ปิดได้แน่นอน รับรองไม่ไปสู่อายกมิ บัดนี้ เป็นเสด็จก็ได้ เป็นพรหมก็ได้ เป็นพระอินทร์ก็ได้ จิตที่มันสูง อ้อ...ก็มานึกได้ตอนเราจะบวช อุปัชฌาย์ถาม มนุสโสสิ เราก็ตอบว่า อามะกันเต ถ้าจะว่าเป็นภาษาบ้านเรา เป็นมนุษย์แล้วหรือยัง เราก็บอกว่า อามะกันเต เป็นมนุษย์แล้ว เราไม่รู้สมัยก่อน พอมาเข้าใจเรื่องนี้ มาเห็นเรื่องนี้ เข้าใจอ้อ..มนุษย์เป็นอย่างนี้ ก่อนที่จะเป็นพระนี่ ต้องมาเป็นมนุษย์ก่อน แม้แต่เสด็จ พระอินทร์ พระพรหมก็ตาม ต้องมาเป็นมนุษย์ก่อน มนุษย์นี้ประเสริฐ กิจโน มนุสส ปฏิลาลิโก การเกิดมาเป็นมนุษย์นี้เป็นลาภอันประเสริฐ พระพุทธเจ้าตรัสว่าอย่างนั้น นี่แหละประเสริฐ เป็นมนุษย์

ศีลสูง รู้มรรคทางเดิน

พอตัวแล้วบัดนี้ มีศีลแล้วบัดนี้ ไปอยู่กับศีลแล้วนะ จึงรู้ ศีลนี้เป็นศีลสิกขา ไม่ใช่ศีลสมาทานนะ ศีลสูง ศีลย่อย ศีลที่เอียงไปสู่มรรค สู้ผล ถ้าจะว่าแล้วมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา ศีลช่วยเข้ามาอีก เป็นพลังเข้ามาอีก แรงของศีล แรงของสมาธิ แรงของปัญญาช่วยเข้าไปอีก เห็นมรรคเข้าไปอีก ไปรู้เรื่องของมรรคเข้าไปอีก โอ้... ที่เราดูมาตลอด ภาวะที่ดู ดูแล้วเห็น เห็นแล้วไม่เป็น อันนี้แหละ มรรค มันมารู้ตัวนี้ มันมาเห็นอันนี้ มันได้หลักมาแต่ต้น ตอนที่รู้อารมณ์ รูปนามแต่ต้น มันตกแหล่งความรู้ มันจะเป็นปีติ เป็นวิปัสสนา เป็นจินตญาณ พอเห็นรูปนาม เห็นไตรลักษณ์ เห็นสมมุติ มันตกแหล่งความรู้ มันจะเอาไม่อยู่ มันนั่งรู้อยู่ แต่เราไปอาศัยหลวงพ่อกำเขียน ท่านสอนเวลาทำวัตรเช้าทำวัตรเย็น ท่านบอกว่าให้ดูนะ ให้ดู เห็นทุกข์ ก็อย่าเป็นผู้ทุกข์ มันสุขก็อย่าเป็นผู้สุข มันสงบก็อย่าเป็นผู้สงบ มันรู้ก็เห็นมัน อย่าเข้าไปเป็น เราได้หลักมาแต่ต้น ได้หลักมาตั้งแต่ไหน เกรดมันดี มันสนับสนุน เหมือนกับนักเรียนที่เรียนเกรดดี เรียนดี มันก็สนับสนุนมา มันเห็นทาง มันเป็นมรรค มรรคมันได้มาแต่ไหน

แหละ มันก็สนับสนุนให้เข้าต่อโรงเรียนมัธยม โรงเรียนชั้นอุดมมาเรื่อยๆ เพราะเรียนดี เกรดมันดี บางทีเพื่อนที่ร่วมปฏิบัติมารุ่นราวคราวเดียวกัน เขาก็ว่าเขารู้รูปรู้นาม แต่ว่าการกระทำยังไม่ใช่ ดูลักษณะการกระทำ การพูดการจา การคิด นี่มันไม่ใช่ ยังทำลงไปเลย ยังทะเลาะวิวาทกัน ยังปรุ่งยังแต่ง ทำอะไรที่ไม่ชัด มันบอกถึงความไม่ใช่ พอมาถึงนี้ มันจะทำได้อย่างไร มันจะคิดได้อย่างไร ถ้าคิดมันก็สกรปรกแล้ว มันจะไปพูด ไปทำจนเป็นภาระ เกิดการทะเลาะวิวาทกัน มันทำไม่ได้ ไม่ได้เด็ดขาด เกรดมันดี มันสนับสนุน การรู้รู้แบบไหน รู้แบบตรรกะ รู้แบบจำเขามา หรือตามเขา หรือเขียนตามเขา ตอบตามเขา เขาผิดก็ผิดตามเขา เขาถูกก็ถูกตามเขา อย่างนั้นเกรดมันไม่ดี เหมือนอย่างปีที่แล้วนี้ ส่งเณรไปเรียนหนังสือ อุตส่าห์บวชภาคฤดูร้อนหลายรูป ส่งไปเรียนต่อภาคกลาง เรียนหนังสือหลายรูป ไปอยู่ได้ปีหนึ่ง เขาก็ส่งกลับมา เขาก็บอกว่าช่วยไม่ได้ อ่านหนังสือไม่ออก ซ้อมยังงี้ก็ไปไม่ได้ ซ้อมแล้วซ้อมอีก ก็ไปไม่รอด ก็เลยต้องส่งกลับบ้าน กลับวัด เกรดมันไม่ดี เรียนไม่ดีมันไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นมาเห็นตัวนี้ เห็นตัวมรรค มันเป็นพรหมจรรย์ ตัวนี้มันชำนาญ เหมือนกับมิดเล่มเก่า เลื่อยเล่มเก่า ลิวเล่มเก่าของนายช่าง ก็กายและใจของเขานั้นแหละที่เขาเป็นแชมป์ แต่ก่อนเขาก็ทำไม่เป็น เขาเล่นไปนานๆ ทำไปนานๆ ก็เป็นศิลปะของเขา นายช่างก็เป็นศิลปะของเขา มีฝีมือดีแล้วทีนี้ มันคล่อง อันนี้เป็นมรรค เป็นพรหมจรรย์ ก็คือความบริสุทธิ์ คือ ภาวะที่ดู ดูแล้วเห็น เห็นแล้วไม่เป็นนั่นแหละ มันบริสุทธิ์ เป็นศีลอันยิ่ง เป็นสมาธิอันยิ่ง เป็นปัญญาอันยิ่ง ถ้าจะ

ว่าเป็นศีลชั้น สภาธิชั้น ปัญญาชั้น มันก็ จมมันไม่มีอะไรละเปรอะเปรื้อน จะว่าสะอาดก็สะอาด เหมือนกับคนใส่เสื้อผ้าสะอาด มันไม่ยอมให้อะไรมาเปรอะเปรื้อน มันเห็นชัด ความสะอาดมันมี ความสกปรกมันอยู่ไม่ได้

เพชรแห่งธรรม เป็นพระได้แล้ว

ดูเข้าไป คล้ายกับว่า “จุดเพชร” เป็นจุดเพชรจริงๆ นะ เป็นเพชรแห่งธรรมเลย ผมก็ไม่ค่อยพูดหรอก พูดที่ไหนก็บอกให้เป็นผู้ดู ดูแล้วเห็น เห็นแล้วอย่าเป็น มันทำลายอะไร มันก็ตรงเข้าไปเลย นี่แหละจุดเพชรที่ถลุงสังโยชนะ เจาะสังโยชน์ จะอยู่ได้อย่างไร ภู นั้นแหละ ลักกายทิฐิ ภู นั้นแหละ สิลพพตปราคาส ก็คือ “ภู” ทั้งนั้น มันอยู่ไม่ได้ ภาวะที่ดู ดูแล้วเห็น เห็นแล้วไม่เป็นนั่นนะ มันชำนาญมาก ถ้าท่านไม่รู้อะไร ก็ให้ท่านรู้เรื่องนี้ไว้อีกก่อนก็ได้ รู้เรื่องนี้เอาไว้ ทำนี่เข้าไปเลย ลัดเข้ามาตรงนี้เลยก็ได้ ผมคิดว่า มันเข้าทางดีแล้ว จับมาเลย อย่าไปโง่หลงมกมายอยู่ ให้เห็นมันเสีย เห็นแล้วอย่าเข้าไปเป็น ผ่านไป ผ่านตลอด นี่แหละฟรีเวย์ นี่แหละมรรคสะดวกที่สุดในการปฏิบัติ ไม่ช้อน ไม่ติด ไม่เสียเวลา ไม่ต้องไปนั่งหลับตา นั่งบ้าอยู่ตรงนั้น เห็นมันเสีย มันสุขมันสงบไป เห็นแล้วผ่าน

ได้ตลอด สังโยชนมันอยู่ไม่ได้หรอก ถ้าจะว่าแล้วนะ สักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัพพตปรามาส มันพังลง มันเป็นพระได้จริงๆ เป็นพระได้ ใจมันประเสริฐ ใจมันดี รับรองว่าตนเองเป็นพระได้ โอ้...เป็นพระคือเป็นอยู่ที่ตรงนี้เอง

ประตู่แห่งพระสังฆธรรมอยู่ตรงนี้ ภาวะที่ดู ดูแล้วเห็น เห็นแล้วไม่เป็น นี่แหละประตู่สังฆธรรม พระอริยสงฆ์เกิดจากตรงนี้ คำว่าพระมันไม่ใช่สมมุตินะ มันเหนียวมา ไม่ใช่ไปว่า อุกาสะ เอสาหัง อันนั้นเป็นสมมุติ เป็นสมมุติบัญญัติ จริตแบบสมมุติ พระสมมุติ แต่ความเป็นพระจริงๆ คืออันนี้ มันทำลายสังโยชนลง คือ ภูนั้นแหละ เป็นไปเพื่อความดับทุกข์ เป็นไปเพื่อสงบกิเลส เป็นไปเพื่อเย็น ไม่มีพิษมีภัยแก่ตนเองและคนอื่น นี่ มันถลุดออกไป ย่อยออกไป คำว่า “กู” นี่ ไม่มีหรอก ก็นั่นแหละ พลังแห่งอารมณ์ที่รู้มาตั้งแต่เบื้องต้น เป็นกองเชียร์ ให้รู้ไตรลักษณ์ เห็นสมมุติ เห็นทุกข์ อันนั้นก็พลังสนับสนุนให้ไปได้อย่างสง่าผ่าเผย อนาคตแก่ล้า ล้างโยชน ๓ ล้างโยชน ๕ ล้างโยชน ๑๐ มันพังลง มันมีพลังเหมือนพลังของแรงเหวี่ยงของกำลังใหญ่ๆ มันไปได้ทะลุปรุโปร่ง คีลขันธ สมาธิขันธ ปัญญาขันธ คีลอันยัง สมาธิอันยัง ปัญญาอันยัง ความบริสุทธิ์ ความหมดจด กายมันก็ไม่ได้ทำชั่ว วาจามันก็ไม่ได้พูดชั่ว ใจมันก็ไม่ได้คิดชั่ว มันบริสุทธิ์ มันเป็นพรหมจรรย์

รู้เรื่องฌาน - ญาณ

กามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ ที่เป็นจิตตินิสัย ถ้าจะเปรียบเหมือนกับกิเลสของคนนะ ตั้งแต่ความโง่หลงมกมาย ความโกรธ ความโลภ ความหลง ความเชื่อพิธีรีตองต่างๆ มันหลุดนะหมั่นนั้นนะ พวกนั้นหลุดไปเอง ไม่ได้ทำอะไรมันหรอก เปรียบเหมือนกับต้นไม้ ลูกไม้อยู่บนต้น เพียงเราเขย่าต้น ผลมันก็หล่นลงมา แต่บางลูกต้องปลิดเอา ต้องสอยเอา จึงจะหลุดลงมา ภาวะอย่างนี้ก็เหมือนกับที่หลวงพ่อกำเขียนท่านพูดว่า ปลิงมันกัด ถ้าเราดึงมันออกมา มันออกยาก ดึงปากหนึ่งมันก็ติดอีกปากหนึ่ง แต่ถ้ามีวิธี เราเอาน้ำมันกัด ผสมยาผสมปูนใส่ลงไป มันก็หลุดของมันเอง มันมีวิธีที่ไม่ลำบาก กิเลสบางอย่างเป็นอย่างนั้น อนุสัย กามาสวะ ภวาสวะ อวิชชาสวะ ที่มีชื่อเป็นชื่อนั้นนะ มันมีวิธีจะหลุดออก มันไม่ยาก มันลัดนิ้วมือเดียวนะ เหมือนกับปลิงนั่นแหละ เหมือนกับต้นไม้บางต้น เอาให้หลุด* ให้แกร็นเลย เหมือนกับน้อยหน่าที่มันหลุดมันแกร็น มัน

* หลอด ภาษาอีสาน หมายถึง แคระแกร็น

ติดต้นตำป้ออยู่นั้น กามราคะ รูปราคะ อรูปราคะ มันก็ไปเห็นไปรู้ เรื่องฉาน ปฐมฉาน ทุตติยฉาน ตติยฉาน จตุตถฉาน ปัญจฉาน ฉานแต่ละระดับมีองค์สี่ องค์สาม องค์สอง เป็นระดับความปราณีต เป็นความบริสุทธิ์ ที่มันไม่ข้องไม่ติด มันผ่านไปถึงลบนุญย์ ลบนุญย์ ไม่มีค่า ถ้าจะว่าแล้วนะ ชีวิตที่ว่า “กู” ไม่มีค่า ไม่หลงเหลือ ไม่มีเหลือ คุญย์ไปเลย

พลิกลือก - ชั้น ๕ หยุดงาน

การเจริญสติ เข้ามาถึง มาสู่ภาวะที่ดู ถ้าจะว่าแล้ว ปัญญาญาณ หรือว่าฉาน มันเพ่งมันเฝ้า อันนี้มันไม่มีอะไรมาขวางกันได้ ความบริสุทธิ์ ความหมดจด เกิดความพร้อม ความสมดุล เป็นธรรมชาติ เป็นกฎของธรรมชาติ มันเกิดพลิกลือกอย่างไรไม่รู้ มันเหมือนกับว่า มันหลุด ขาดออก ถ้าจะว่าก็คือ ชั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันหลุด แต่ก่อนมันร่วมกันทำงาน มันเป็นอาชีพ บัดนี้มัน หยุดงาน เลิก เข้าสู่ธรรมชาติ ทุกสิ่งทุกอย่างเข้าสู่ธรรมชาติ หมดเนื้อ หมดตัว หยุด ไม่มีอะไรหลงเหลือ ไม่หลงเหลือ อ้อ... คล้ายกับว่า ไม่มีอะไรจะทำต่อไปอีกแล้ว จบจุดหมายปลายทางของชีวิต เห็น ความไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย พระพุทธเจ้ามีจริง พระธรรม

มรรค ผล นิพพานมีจริง พระอริยเจ้ามีจริง ก็เกิดสะท้อนไปถึง พ่อถึงแม่ ที่อุตส่าห์เลี้ยงลูกเลี้ยงเต้ามาด้วยความยากลำบาก เป็น ธรรมชาติ ก็เพื่อที่จะให้ลูก ให้ชีวิตมนุษย์ทุกคนมาถึงจุดหมาย ปลายทางอันนี้ มันก็สะท้อนไปอย่างนั้น คุ้มค่าแล้ว พ่อแม่ที่เลี้ยงมา ตอนนั้นเป็นเวลาฉันเพลพอดี ทุกวันก็ไม่ไปฉันเพลหรอก เพราะใน พรราชานั้ก่อนเข้าพรราช หลวงพ่อเทียนท่านได้มีคำพูดที่อยากจะให้ ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีประสิทธิภาพในการเจริญสติ ก็เลยขอโอกาส จากเพื่อน ขอความพิเศษว่า อย่าได้ไปยุ่งเกี่ยว มีกิจมีการงานอะไร ก็ขอเป็นกรณีพิเศษในพรราชานั้ ถ้าไม่มาฉันเสียสัก ๗ วัน ค่อย ไปดู ถ้าไม่มาฉันวันหนึ่งสองวัน อย่าไปตาม ถ้าอยากจะฉันก็มา ไม่อยากจะฉันก็ไม่มา พูดอย่างนั้น ในวันนั้นก็เลยไปฉัน ไปฉันก็ ไปนั่งร่วมสำหรับเดียวกันกับหลวงพ่อกำเขียน หลวงพ่อก็ฉัน **พอฉันไป ดูตัวเอง มันเป็นกิริยา มือหำนิ้วจับข้าวใส่ปากเป็นกิริยา การพูด การจา การขบการฉัน การหลับการนอน เป็นกิริยา ไม่ใช่กรรม มัน หมดเนื้อหมดตัวจริงๆ** พอฉันเพลเสร็จ พระกลับหมด ผมก็เลย นั่งอยู่ หลวงพ่อกำเขียนก็ถาม เป็นอย่างไร? ก็พูดให้ท่านฟังว่า ผม หมดเนื้อหมดตัวแล้วหลวงพ่อ ไม่มีอะไรเหลือ, ทำได้? ทำได้หลวงพ่อ, มีศิลปะไหม? มี หลวงพ่อ, ท่านก็พูดต่อไปว่า ทำแค่นี้มันเป็นอย่างไร หรือ? พระพุทธเจ้ามีจริงไหม? มี มีจริง, มรรค ผล นิพพานมี จริงไหม? มีจริง, พระอริยเจ้ามีไหม? มีจริง หลวงพ่อ

ช่วยคนให้หมดทุกข์ เป็นหน้าที่

ท่านก็พูดต่อไปว่า การที่จะมาสอนให้คนรู้อย่างนี้นะ มันดีกว่าไปทำบุญ สร้างวัด สร้างโบสถ์ สร้างวัตถุสิ่งของ การทำคนให้หมดทุกข์มันเป็นหน้าที่ที่จะต้องช่วยกัน ท่านก็พูดไป นี่ มันเป็นอดีตล้าลึก ถ้าจะพูดถึงเรื่องนี้มันสะท้อนใจ มันมีต้นขี้หมูอยู่ต้นหนึ่ง มันเป็นต้นไม้ใหญ่ มีร่มใหญ่ใบดก ที่นั่น เราก็มียอดิตล้าลึก เรามีกุฏิหลังหนึ่ง ทางทิศตะวันออกของวัด วัดป่าพุทธยาน มันก็ทำให้ชีวิตของเราเปลี่ยนแปลงไป ก็มีกุฏิหลังสุดท้ายทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ เป็นอดีตล้าลึก ลึก ลึก ในหัวใจ ก็พูดไป มันให้พูดอย่างนี้ ขอให้ผู้ฟังก็ฟังด้วยธรรม อย่าไปคิดว่า คนนั้นพูด คนนี้พูด ให้เหมือนกับแรงคาบแก้วก็ได้ เอาแต่แก้วนะ อย่าไปเอาตัวแรง โบราณท่านว่า

◦ แรงรูปเรื้อร่ำร้าย	ลูกลุย
เสพลัทธิตายกายฉุย	เฉียดคลัง
ปราชญ์รูปบุกปุย	ภายนอก หมองนา
แต่จิตภายในพึงเฟื่อง	สร้างทางกุศล.

ป ระ วั ตติ

หลวงพ่อดำเขียน สุวณฺโณ

หลวงพ่อกำเขียน สุวณฺโณ ท่านเกิดที่บ้านหนองเรือ ตำบล
หนองเรือ (ชื่อเดิมว่าตำบลบ้านเม็ง) อำเภอหนองเรือ (เดิมอยู่ในเขต
อำเภอเมือง) จังหวัดขอนแก่น เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ สิงหาคม พ.ศ.๒๔๗๔
ตรงกับวันพุธ แรม ๔ ค่ำ เดือน ๔ ปีชวด โยมพ่อชื่อ นายสมาน
เหล่าธานี โยมแม่ชื่อ นางเขียน แอมปัชฌาย์ (เหล่าธานี) มีพี่น้อง
รวมเจ็ดคน ท่านเป็นบุตรคนที่สาม

เมื่อท่านอายุย่างเข้า ๑๐ ขวบ บิดาและมารดาของท่านได้ย้าย
ไปอยู่บ้านหนองแก อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ทำการบุกเบิกที่
ทำกิน ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา

ชีวิตวัยเด็กของท่านเหมือนกับเด็กไทยในชนบททั่วไปที่ครอบครัว
ทำเกษตรกรรม มีอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ และเลี้ยงสัตว์ ครอบครัว
สามารถพึ่งพาตนเองได้ ถึงแม้ไม่มีเงินก็ไม่เดือดร้อน เพราะมีข้าว
ปลา อาหาร ผัก ผลไม้ รวมถึงมียาสมุนไพรอยู่รอบบ้าน และเลี้ยงวัว

เลี้ยงควายไว้ใช้แรงงาน ท่านใช้ชีวิตวัยเด็กคลุกคลีกับการงานเหล่านี้ อยู่กับครอบครัว แต่ไม่มีโอกาสได้เที่ยวเล่นสนุกสนานเช่นเด็กทั่วไป เนื่องจากบิดาของท่านเสียชีวิตตั้งแต่ท่านอายุได้ประมาณ ๑๐ ขวบ ประกอบกับพี่ของท่านสองคนไปอยู่กับปู่และย่า ท่านจึงต้องรับผิดชอบ การงานแทนบิดาของท่าน

ท่านบวชเป็นสามเณรเมื่ออายุได้ ๑๕ ปี หลังจากบวชอยู่ได้ ประมาณสองปีก็ต้องลาสิกขา ออกไปช่วยงานของครอบครัวอย่าง เต็มที่ ด้วยความจริงจังกับงานและขยันหมั่นเพียรอย่างสม่ำเสมอนี้เอง ทำให้ท่านเป็นที่ยกย่องของคนในหมู่บ้าน

ในช่วงเวลานั้นเอง ท่านได้ศึกษาเล่าเรียนวิชาคาถาอาคม ทำ น้ามนต์ บัตรดวง ไล่ผี และรักษาคนป่วยไปด้วย ฉะนั้น ทุกคืน ก่อนนอน ท่านต้องสวดมนต์ ภาวนา บริกรรมท่องคาถาอาคมต่างๆ จนคล่องแคล่ว เกิดความชำนาญ จนสามารถใช้วิชาเหล่านี้ได้เป็น อย่างดี ยามชาวบ้านเดือดร้อน ท่านได้เข้าทำการช่วยเหลือ นับตั้งแต่ เจ็บไข้ได้ป่วย ไล่ผี คลอดบุตร ตลอดจนผูกข้อมือให้เด็ก จนเป็นที่ เรียกขานกันในหมู่บ้านว่า ท่านเป็นหมอธรรม

ก่อนมาปฏิบัติธรรมในสายหลวงพ่อกำเขียน จิตตสุโก ท่านได้ฝึก สมาธิแบบพุทฺธะ เมื่อปฏิบัติมาเป็นเวลานานจึงทำให้จิตสงบได้บ้าง แต่ก็ยังไม่เป็นที่พอใจนัก เมื่ออายุย่างเข้า ๓๐ ปีหลังจากมีครอบครัว มาได้ ๗-๘ ปี ท่านได้เริ่มแสวงหาครูบาอาจารย์ที่แนะนำเรื่องสมาธิ วิปัสสนาตามแนวทางอื่นๆ ที่เหมาะสมกับตัวท่านบ้าง

เมื่อปลายปี พ.ศ.๒๕๐๙ ท่านมีโอกาสดำเนินไปศึกษาและปฏิบัติ ธรรมกับหลวงพ่อกำเขียนที่วัดป่าพุทธยาน จังหวัดเลย หลวงพ่อกำเขียน สอนให้สร้างจังหวะและเดินจงกรม ท่านเคยฝึกหัดแบบพุทฺธะโดยนั้ง หนึ่งๆ และสามารถเข้าถึงความสงบได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ไม่ชอบการ สร้างจังหวะ แต่หลวงพ่อกำเขียนสอนไม่ให้สงบแต่เพียงอย่างเดียว สอน ให้รู้สึกตัวอยู่เสมอ กำหนดรู้ไปกับการสร้างจังหวะและไม่ให้เข้าไปอยู่ กับความสงบ

คำสอนของหลวงพ่อกำเขียนนี้ สอนทางกับวิธีที่ท่านฝึกหัดมา ทำให้ บางที่ท่านไม่เอากำหนด เกิดความรู้สึกคัดค้านอยู่ในใจ แต่ในที่สุดท่าน ก็ตกลงทำ เพราะอย่างไรก็ตามตั้งใจมาปฏิบัติแล้ว จึงทดลองดู โดย พยายามทวนความรู้สึกเดิม ตั้งใจสร้างจังหวะ เพื่อปลุกสติสัมปชัญญะ และสร้างสติ จากนั้นจึงเริ่มต้นปฏิบัติไปเรื่อยๆ

ในการปฏิบัตินั้น เมื่อเริ่มคิด ให้กลับมาอยู่กับการสร้างจังหวะ จะเกิดความสงบ ความรู้สึกตัว ไม่เข้าไปอยู่ในความสงบ รู้กาย รู้ใจ ชัดขึ้น มีสติสัมปชัญญะมากขึ้น รู้ทันต่อการเคลื่อนไหว รู้ทันต่อใจที่ คิด เกิดปัญญาญาณขึ้นมา รู้เรื่องราว รูป เรื่องนาม เรื่องกาย เรื่องใจ ตามความเป็นจริง ลำดับไปจนจบอารมณ์รูปนามเบื้องต้น จากนั้น จิตใจของท่านได้เปลี่ยนไป พ้นจากภาวะเดิม ความลึกลับสงสัยหมดไป ได้รู้เรื่องสมณะ และเรื่องวิปัสสนา ท่านรู้สึกว่าการปฏิบัติที่มีอยู่ หมดไป ๖๐% จึงมั่นใจในคำสอนของหลวงพ่อกำเขียนมาก จึงไม่สนใจ ต่อความรู้เดิมที่มีอยู่

คาถาอาคมเครื่องรางของขลังที่เคยเรียนมานั้น ท่านเริ่มเห็นว่าเป็นเรื่องสมมุติ พิธีรีตองต่างๆ ที่เคยยึดมั่นถือมั่นนั้น ก็เริ่มวางได้ มีความเชื่อในการกระทำ รู้เรื่องบุญ เรื่องบาป เรื่องนรก เรื่องสวรรค์ เรื่องศาสนา พุทธศาสนา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ท่านมีความรู้สึกเหมือนว่า แบกของหนักมา ๑๐๐ กิโลกรัม พอเกิดปัญญาญาณขึ้น น้ำหนักที่แบกนั้นหายไป ๖๐ กิโลกรัมทันที

ท่านจึงคิดไปว่า เมื่อทำเพียงเท่านี้ ความทุกข์ที่มียังหลุดไปได้ถึงเพียงนี้ หากทำให้มากกว่านี้ จะเป็นอย่างไร ทำให้ท่านคิดปฏิบัติต่อไป และมีความมั่นใจต่อการเจริญสติสัมปชัญญะแบบเคลื่อนไหว จนในที่สุดท่านไม่คิดแสวงหาครูบาอาจารย์ และไม่แสวงหาวิธีปฏิบัติตามแนวทางอื่นอีก เพราะได้บทเรียนที่สมบูรณ์แบบที่สุดในชีวิต

ปัจจุบันท่านประจำอยู่วัดป่าสุคะโต อ.แก่งคร้อ จ.ชัยภูมิ และดูแลวัดบ้านท่ามะไฟหวานควบคู่กันไปด้วย นอกจากนั้นได้ดูแลวัดป่ามหาวัน (ภูหลง) อีกแห่งหนึ่งด้วย ซึ่งเป็นวัดป่าในสาขาและอยู่ไม่ไกลจากกันนัก คือราว ๑๕ กิโลเมตรจากวัดป่าสุคะโต

รูปแบบการเจริญสติ
แบบเคลื่อนไหว (ในอิริยาบถนั่ง)
ตามแนวทางของ
หลวงปู่เทียน จิตฺตสุโภ

๑. วางฝ่ามือทั้งสองไว้บนหัวเข่า

๖. ยกมือซ้ายขึ้น รู้สึกร้าว และหยุด

๑. พลิกมือขวาตะแคงขึ้น รู้สึกร้าว และหยุด

๓. ยกมือขวาขึ้น รู้สึกร้าว และหยุด

๗. ลดมือซ้ายมาไว้ที่สะดือ รู้สึกร้าว และหยุด

๘. เคลื่อนมือขวาขึ้นมาที่หน้าอก รู้สึกร้าว และหยุด

๔. ลดมือขวามาไว้ที่สะดือ รู้สึกร้าว และหยุด

๕. พลิกมือซ้ายตะแคงขึ้น รู้สึกร้าว และหยุด

๙. เคลื่อนมือขวาออก รู้สึกร้าว และหยุด

๑๐. ลดมือขวาลงไว้ที่หัวเข่า รู้สึกร้าว และหยุด

๑๑. คว่ำมือขวา ลง รู้สึกร้าว และหยุด

๑๒. เคลื่อนมือซ้าย ขึ้นมาที่หน้าอก รู้สึกร้าว และหยุด

๑๓. เคลื่อนมือซ้าย ออก รู้สึกร้าว และหยุด

๑๔. ลดมือซ้าย ลงที่หัวเข่า รู้สึกร้าว และหยุด

๑๕. คว่ำมือซ้าย ลง รู้สึกร้าว และหยุด และทำการ
เคลื่อนไหวดังแต่เริ่มต้นมาอีก ให้ต่อเนื่องกันไป

เพชรแท้
จากพระธรรม

ที่จริงคนเรานี้ก็ไม่มีอะไรมากหรือนะ มันก็มีกายกับใจเท่านั้นแหละ จะเป็นคนชาติใด ภาษาใด ก็มียากับใจเหมือนกัน ลักษณะของกายกับใจก็เหมือนกัน สัมผัสเหมือนกัน ความร้อนก็เหมือนกัน ความเย็นก็เหมือนกัน ความหิวก็เหมือนกัน ความปวดความเมื่อยก็เหมือนกัน มีอวัยวะเหมือนกัน ความโกรธก็เหมือนกัน ความสุขความทุกข์ก็เหมือนกัน แต่ว่าเราเกี่ยวข้องกับกายกับใจอย่างไร? เกี่ยวข้องไม่เป็น ใช้กายใช้ใจไม่เป็น มันก็เป็นปัญหาเหมือนกัน มีปัญหาเหมือนกันถ้าใช้มันไม่เป็น ถ้าใช้ผิดมันก็เป็นพิษเป็นภัย

ธรรมะบทนี้ หลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณ แสดงไว้เมื่อครั้งที่ได้รับอาราธนาไปแสดงธรรมที่วัดจวงเหียน เมืองคาร์เมล มหานครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ระหว่างเดือนสิงหาคม ช่วงกลางพรรษาปี ๒๕๓๗ ตีพิมพ์ครั้งแรก เดือนตุลาคม ๒๕๓๗ โดยใช้ชื่อว่า “สนทนธรรมกับท่าน”

สำหรับเราเหมือนกัน ล้มหายตายไป เจ็บไข้ได้ป่วย เสียเงินเสียทอง ก็เพราะกายเพราะใจเยอะเยะ

ทางผู้จัดรายการ จัดให้บรรยายธรรมที่วัดจวงเหยิน เขาให้พูด เรื่องเถรวาทกับการเจริญสติแบบการเคลื่อนไหว ก็มีฝรั่งหลายคน ที่มาฟัง ก็ไม่ได้พูดเรื่องอื่นหรอก ที่จริงเรื่องศาสนานี้ก็ไม่ใช่เรื่องอื่นไกล ก็เรื่องกายเรื่องใจนี่แหละ แต่ว่าศาสนานี้มันก็มีชื่อ มีสมมุติหลายๆ อย่าง ศาสนาโน่นศาสนาโน่น เยอะแยะ อย่างที่เราารู้ๆ กันอยู่

ถ้าจะพูดถึงพุทธศาสนาแล้ว ก็มีนิกายใหญ่ ๒ นิกาย เถรวาท กับมหายาน เถรวาทก็ไปสู่ลังกา มอญ พม่า สยามคือไทย ลาว กัมพูชา ไปทางนั้น ออกจากอินเดียมา ฝ่ายมหายานก็ไปจีน มองโกเลีย ญี่ปุ่น เกาหลี ไต้หวัน ธิเบต เวียดนาม ไปทำนองนั้น เรื่องนี้มารู้ทีหลัง แต่ก่อนไม่รู้เลย มาศึกษาปฏิบัติ จนมาเข้าใจแล้ว จึงมารู้ทีหลังว่า โอ...มันเป็นอย่างนี้ ก็ต่างกันนะ เรื่องศาสนา เรื่องของศาสนา มันมีอยู่ ๔ ระดับ ก็พูดไปทำนองนี้ มีศาสนพิธี ศาสนวัตถุ ศาสนบุคคล ศาสนธรรม

ศาสนพิธี ศาสนวัตถุ ศาสนบุคคล นี่ไม่เป็นสากล แตกต่างกันไป เพราะบัญญัติขึ้นมาเอง แต่ละศาสนาบัญญัติต่างกันไป ไม่เป็นสากล ใครจะว่าศาสนพิธี ศาสนวัตถุ ศาสนบุคคล มันเป็นเปลือกเป็นกระพี้ไปได้ **สิ่งที่เป็นสากลที่เหมือนกันก็คือ ศาสนธรรม ศาสนธรรม** ก็ต้องมาสัมผัส ต้องมีอยู่ ไม่ได้สมมุติ เหนือสมมุติ ต้องมาสัมผัส อยู่ที่กายที่ใจของทุกคนทุกชีวิต ของมนุษย์ทุกชีวิตเลย ศาสนธรรม

ให้มาสัมผัสอยู่กับกายกับใจ ให้มีอยู่ที่กายที่ใจ ธรรมที่เป็นกุศลมีอยู่ที่กายที่ใจ ธรรมที่เป็นอกุศลก็เอากายเอาใจละ นี่ศาสนา ศาสนาจริงๆ ต้องมาอยู่ตรงนี้

เคยไปแสดงธรรมที่สถาบันของคริสต์ เคยเป็นเพื่อนกับบาทหลวงหลายคนในเมืองไทย เขาให้ไปบรรยายในสถาบันแห่งหนึ่งของศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ มีนักบวชนิกายโปรเตสแตนต์ประมาณ ๖๐-๗๐ รูป ก็ไปพูดที่นั่น บรรยายาก็ไม่ค่อยดี ต่างคนต่างก็กังวลว่าจะนั่งอย่างไรดี เขาก็เป็นนักบวช เราก็เป็นพระ ก็เลยบอกเขาว่า ให้นั่งสูงๆ ลักหน้อย พอมองเห็นหน้ากัน เขาก็เลยจัดที่นั่ง

ศาสนธรรมเป็นสากล

ก็พูดขึ้นว่า ท่านทั้งหลายที่มาพูดที่นี่ ไม่ได้มาสอนเรื่องศาสนา ดอก จะมาพูดเรื่องคน ใครเป็นคนอยู่ที่นี้ ยกมือขึ้นดูซิ? เราก็ยกมือขึ้นก่อน พอเรายกมือขึ้น เขาก็ยกมือขึ้น เออ...เราก็เป็นคนเหมือนกัน เอามือลง ก็เลยถามเขาต่อไปว่า คนนะมันมีอยู่สองลักษณะคือมีกายกับใจ ใครมีกายกับใจนั่งอยู่ที่นี้ ยกมือขึ้นดูซิ? เราก็ยกมือขึ้น ผู้ฟังก็ยกมือขึ้น เราก็มีเหมือนกัน มีกายกับใจ ที่นั่งอยู่นั้นก็มีหลายชาติ

เหมือนกันนะ ฝรั่งเศสมี คนไทยคนอะไรก็มี มีหลายชาติด้วย ต่อไปก็ถามว่า ใครเคยมีปัญหาเรื่องกายเรื่องใจบ้าง ยกมือขึ้นดูซิ? เราก็ยกมือขึ้น ผู้ฟังก็ยกมือขึ้น อ้อ...เราก็มีปัญหาเหมือนกัน เอามือลง แล้วถามต่อไปว่า ใครที่เคยแก้ปัญหาเรื่องกายเรื่องใจได้เด็ดขาด ยกมือขึ้นดูซิ? ไม่มีใครยกมือขึ้น นั่งนิ่ง เราก็ยกมือขึ้น ก็เลยพูดต่อไปว่า ศาสนาทุกศาสนาแก้ปัญหาเรื่องกายเรื่องใจนี้ ให้เราทำหน้าที่อันนี้ จะเป็นคริสต์ก็ดี เป็นพุทธ เป็นมุสลิม เป็นฮินดู อะไรก็ตาม จะต้องมาช่วยกัน ณ จุดนี้ มาช่วยกันขจัดปัญหา เป็นผู้ขนส่ง ขนเอาความทุกข์ออกจากกายจากใจของมนุษย์ให้ได้ เราทำหน้าที่อันนี้ ก็ทำให้บรรยากาศดีขึ้นมาสักหน่อย ก็เลยพูดต่อไปเรื่อยๆ เพราะฉะนั้น ศาสนธรรมเป็นสากล เราจะต้องมาพบกันที่จุดนี้ ใครจะมาอย่างไรก็ตาม จะเดินมาแบบไหนก็ตาม พิธีกรรมต่างกันก็ตาม รูปแบบต่างกันก็ตาม เราต้องมาพบกันที่นี่

สติ-กุศลธรรม

หลวงพ่อกำเขียนเจริญสติแบบเคลื่อนไหว ท่านก็ยังไม่ได้บวช ยังเป็นฆราวาสอยู่ มาฝึกวิชชากรรมฐาน มาเข้าสู่ศาสนธรรม มามีสติ มามีความรู้สึกตัวลงไปที่กาย สติมันก็มี สติเป็นศาสนธรรม เป็นกุศลนะ เป็นศาสนธรรมที่เป็นกุศล ความหลงเป็นอกุศล ให้มีความรู้สึกตัวอยู่ที่กาย ไม่มีความหลง เมื่อให้ข้อมูล ความรู้สึกตัวเป็นข้อมูลที่ดี ให้สิ่งแวดล้อมที่ดี ให้แก่กายแก่ใจ **อันความรู้สึกตัวที่มีลงไปที่กาย มันก็มีลงไปที่ใจด้วย มันเป็นอย่างนั้น มันไม่แยก ไม่ไหลลงไปที่กายเพียงอย่างเดียว ใจมันก็รับด้วย เพราะสติเป็นศาสนธรรม เป็นธรรมก็เอาไปไว้ที่กายที่ใจเรานั้น** แต่บางทีเราไม่ได้ทำอย่างนั้น เช่น เรามีความหลงไปไว้ที่กายที่ใจก็มีนะ มีไหม? มีนะ มีเยอะ วันหนึ่งอาจจะหลงมากนะ อาจจะหลง อาจจะคิด จิตก็หลง กายก็ไม่วู้เรื่องอะไรเลย ทำผิดๆ ก็มี ให้ข้อมูลมันก็ไม่ถูก ก็ได้จริตนิสัยต่างกันไปใช้ไหมล่ะ บางทีอาจจะหลง หลงมาก ชีวิตอยู่ด้วยความหลง คิดก็คิดไปต่างๆ นานา กายก็ทำไปในเรื่องที่ไม่ค่อยมีความรู้สึกตัว บางทีทำผิดแล้วจึงมารู้ทีหลัง จนไปถึงโน่น หัวเราะแล้ว ร้องไห้แล้ว บางคนไปติดคุก

ติดตาราง จึงมารู้ตัวทีหลัง นั่น ใช้มันไม่เป็น ใช้มันอย่างไรมันก็ไม่
 อย่างนั้น ภายใจของเราเนี่ย มันเหมือนกับวัตถุอันหนึ่ง ที่เราหยิบเอา
 มาใช้ บางทีมารเอาไปใช้เสีย บางทีคนพาลเอาไปใช้เสีย บางทีมี
 บัณฑิตบ้าง

คบมิตร มิตรนอก-มิตรใน

แม้แต่ในมงคลสูตร ที่ได้กล่าวว่า การคบคนพาล การคบ
 บัณฑิต การบูชาสิ่งที่ควรบูชา นี่ก็ไม่ใช่อะไร ถ้าจะมองออกไปไกลตัว
 ก็ได้ การคบบัณฑิตก็คือ คบครูอาจารย์ เช่น คบท่านผู้รู้ คบครู
 อาจารย์ที่ท่านสอนสั่ง นั่นก็ถูกอยู่ นั่นก็เป็นบัณฑิตภายนอก แต่
 บัณฑิตภายในสำคัญกว่า แม้ว่าเราคบกับบัณฑิต แต่เราไม่ได้สัมผัส
 กับบัณฑิตที่เอากายเอาใจเข้าไปสัมผัส มันก็ยังผิวเผิน แต่ถ้าเราคบ
 กับบัณฑิตภายในของเรา **คบบัณฑิตภายในคือคบกับอะไร คือ คบกับ**
ความรู้สึกตัว คบกับความไม่โกรธ คบกับความไม่ทุกข์ ถ้าใครโกรธ
 ที่ใดก็เรียกว่าคบคนพาล ถ้าทุกข์ ก็คบกับคนพาลแล้ว ถ้าทุกข์ ถ้า
 โกรธ ถ้าโลภ ถ้าหลง แม้เราหนึ่งอยู่กับบัณฑิต กับครูอาจารย์ เรา
 ไม่ได้คบกับบัณฑิตแล้ว เราคบกับคนพาลมากกว่า อาจจะคิดไป คิด

รักคิดซัง คิดโกรธ คิดอาฆาต คิดพยาบาท นั่นท่านเรียกว่า คบ
 คนพาล ไม่ใช่เข้าไปคบกับคนในวงการพนัน ไปคบกับโจร ไปด้วยกัน
 นอนด้วยกัน นั่นมันหมดตัวไปแล้ว ที่จริงมันคบก่อนแล้ว ก่อนที่
 จะไปอย่างนั้น มันหมดตัวไปตั้งนานแล้ว มันเป็นจำเลยที่สองไปแล้ว
 จำเลยที่หนึ่งต้องคิดก่อน ต้องพูดก่อน ต้องทำก่อน ก่อนที่มันจะเป็น
 อย่างนั้น มันต้องคิดก่อนจนมันหมดตัวไปแล้ว ใช่ไหม? การคบคน
 พาลก็ดี คบบัณฑิตก็ดี เราอย่าไปมองแต่นอกตัวเกินไป ภายกับใจ
 ของเรานี้ คบกับความรู้สึกตัว คบกับความเมตตา คบกับความอดทน
 คบกับความกรุณาสงสารเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ คบกับความเสียสละ คบกับ
 ความให้อภัย คบกับความช่วยเหลือ คิดดีๆ ทำดีๆ พูดดีๆ ใครจะว่า
 ศาสนาไหนก็ใช้ได้ทั้งนั้น

รักแท้ ทำตัวเองให้ดี - ถึงศาสนา

ศาสนาก็คือคน คนก็คือกายกับใจ ศาสนาก็สอนให้คนทำดี อะไรทำดี ก็เอากายกับใจนี้แหละ ทำดี ไซ้ไหม? ละชั่ว ก็เอากายเอาใจนี้แหละละ อย่าทำชั่ว อย่าพูดชั่ว อย่าคิดชั่ว ก็เอากายเอาใจนี้แหละ ไม่ใช่รู้้อยู่ในตำรา รู้แล้ว ตอบได้แล้ว สอบได้ไปประกาศแล้ว นั่นยังไม่ใช้หรอก มันเป็นพหิตถาธรรม เป็นธรรมภายนอก ต้องเป็นอัชฌัตตาธรรม ให้เป็นธรรมภายใน คือ กายกับใจของเรา นี่ ศาสนาสอนอย่าทำชั่ว อย่าคิดชั่ว เคารพศาสนา รักพ่อรักแม่ รักครูบาอาจารย์ รักลูกรักเมีย ไม่ใช่รักแบบมีทุกข์มีกังวล ห่วงจนนอนไม่หลับ นั่นไม่ใช่ รักลูกรักเมียต้องทำให้ดี ต้องทำตัวให้เป็นคนดี อย่าทำชั่ว อย่าพูดชั่ว สงสารลูกเมีย สงสารพ่อแม่พี่น้อง ก็อย่าเอาตัวไปทำชั่ว อย่าไปคิดชั่ว พูดชั่ว ไปทำชั่ว อย่าไปทุกข์ อย่าไปโกรธ นั่นแหละรักพ่อรักแม่ก็อย่าโกรธ อย่าไปทุกข์ อย่าทำให้ตัวเองมีทุกข์ ไม่ใช่รักดอก ถ้าห่วงจนนอนไม่หลับ ห่วงลูกคิดถึงลูกคนนั้นคนนี้ ลูกคนนั้นไปเรียนหนังสือ อยู่ที่ไหนอยู่ที่นี่ ไกลพ่อไกลแม่จะเป็นอย่างไร คิดไปไม่ใช่รักดอก คิดอย่างนั้นจนตัวเองนอนไม่หลับ จนตัวเองเป็นทุกข์

ตัวเองเป็นทุกข์แล้วก็เกิดโรคภัยไข้เจ็บ ล้มป่วย ลูกก็ต้องเป็นธุระ ต้องมา โทรมไปลูกก็ต้องโทรมมา ลูกไม่มีเงินมีทอง ก็ต้องยืมเงินยืมทอง เขามา เสียงานเสียการ ลางานลาการกันมา ลำบากแก่ลูกอีกแหละ ลำบากแก่พี่น้องอีกแหละ นั่นมันเป็นอย่างนั้น

ถ้ารักลูกรักเมีย ก็นอนให้หลับ อย่าทุกข์ อย่ากังวล ความรักไม่ใช่ความคิด ความรักที่แท้จริง ก็คือทำตัวให้มันดี อย่าให้ตัวเองมีทุกข์ อย่าเอากายเอาใจไปทำชั่ว ที่นี้ คนที่รักลูกรักเมีย รักพ่อรักแม่มักคิดถึง เอาความคิดเป็นเครื่องบอก ไม่ได้มาทำลงไป ทำให้สบาย ถ้ารักพ่อรักแม่ อย่าให้ตัวเองเป็นทุกข์ อย่าทำชั่ว พูดชั่ว คิดชั่ว ถ้าเคารพศาสนาก็ต้องมาละ ศาสนาก็สอนให้ละชั่ว ทำดี ทำจิตใจให้บริสุทธิ์หมดจด เราก็ละ ไม่กล้าคิดชั่ว ไม่กล้าพูดชั่ว ไม่กล้าทำชั่ว ถ้าเราทำชั่ว คิดชั่วอยู่ แม่เราจะว่า พุทฺธัง สะระณัง คัจฉามิ ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ ก็ไม่ใช่ ไม่ใช่ถือพุทธศาสนาเป็นสรณะ เป็นที่พึ่ง อาจจะเอาความชั่วเป็นที่พึ่ง ยังทำความชั่วอยู่ มันไม่ถูก เพราะฉะนั้น ก็อยากจะสนทนากับท่านในลักษณะแบบนี้ เป็นการพูดที่แสดงออกตามความรู้สึก เรามาเข้าใจถึงจุดนี้ อย่าไปมองนอกตัว

บุญแท้เกิดที่ใจ สัมผัสได้

แม้แต่บุญ บาป ก็ไม่ใช่คิดนอกตัวนะ อันนี้สนทนารวมกัน ไม่ใช่จะให้ท่านเชื่อ ไม่พูดให้ถูกใจท่าน พูดความจริง จะถูกใจหรือไม่ถูกใจ ไม่ได้คิดอย่างนั้น พูดซื่อๆ ไปอย่างนี้ อย่าไปเอาเหตุเอาผลมา เกิดความพอใจ เกิดความไม่พอใจ ไม่เอาอย่างนั้น พูดอย่างนี้ พูดให้ท่านสัมผัสเอา ไม่ใช่พูดให้คิด ให้ท่านสัมผัสเอา ถ้าคิดเข้าใจนั้น ยังปลอม ยังเป็นของปลอม เข้าใจอยู่ รู้อยู่ นั้นยังเป็นของปลอม ต่อเมื่อใดที่เราเอามาทำลงไป ทำลงไปที่กายที่ใจของเรา นั้นมันเกิดผลขึ้นมา นั้นเป็นของจริง พูดให้ฟัง แม้แต่เรื่องบุญ บางทีเราคิดเอานะ ใช่ไหม? คิดเอา และจะไปเอาจากคนอื่นด้วย ไปทำอันอื่น อย่างอื่นเสีย เป็นพหิตากรรม ทำนอกตัวไปเสีย จัดอย่างโน้น ทำอย่างนี้ จัดดอกไม้ จัดรูปเทียนไปโน่นเสีย จัดดี เอาถูกเอาผิดกับสิ่งนั้นไปโน่นก็ดี ถูกเหมือนกัน แต่มันถูกเปลือกไม่ถูกแก่น ได้แต่เปลือก มันไม่ทนทาน นิดหน่อย บุญนิดหน่อย บุญชั่วคราว ถ้าเป็นความสุข ก็สุขชั่วคราว ถูกอยู่ ไม่ใช่ไม่ถูก เหมือนกับเราเข้าไปในป่าจะไปเอาแก่นไม้ไปเจอเปลือก ก็ถากเอากลับบ้านไปเลย ก็ไม่ได้แก่น จะเอาแก่นกลับได้เปลือก ก็ไม่ทนทาน ต้องได้แก่น ให้ได้แก่นของต้นไม้ไป

คำว่าบุญ คืออะไร บุญก็ไม่ใช่นอกตัวไป มันก็เหมือนกับต้นไม้ นั่นแหละ ถ้าเราได้แก่น เราก็ได้ทั้งเปลือกด้วย ถ้าคนได้แต่เปลือก มันไม่ได้แก่น ถ้าเราได้แก่น เราก็ได้ทั้งเปลือกด้วย มันก็ทนมันก็สมบูรณ์ คำว่า บุญ ก็คือ จิตใจที่มันดี ใจดีนะ ไม่ใช่ดีใจ ดีใจยังใช้ไม่ได้ ได้ฆ่าเขา บางคนก็ดีใจ เอาละ ภูได้ฆ่ามันแล้ว ภูได้ต่อยมันแล้ว สบายใจแล้ว ก็มีเหมือนกัน เคยเห็น

สมัยหนึ่งนานมาแล้ว บวชนครภาควรรณ ฌณกัณณน้อยๆ โตบ้างเล็กบ้าง เณรทะเลาะกัน โกรธก็ตีกัน เราก็ห้าม จะพูดอย่างไร ให้ดีกัน ขอภัย ขอโทษ ทำให้ดีกันเสีย เณรก็ไม่ยอม ถ้าผมไม่ได้ต่อยมัน ไม่ได้ตีมัน ผมไม่ยอมนะ ถ้าผมได้ตีมัน ผมจึงจะดีใจ นี่คือสิ่งที่คิดไป ต้องได้ตีกันก่อน ได้ต่อยกันก่อน จึงจะดีใจ ดีใจนี้มันจึงยังไม่ถูก แต่ว่าใจดีนี่ซิ ไม่ใช่ดีใจ ใจดีแล้ว มันหมดพิษหมดภัย นี่บุญ สุขไหม? ถ้าใจดี นอนหลับไหม? กินข้าวได้ไหม? หน้าตาเอิบอิ่ม ยิ้มแย้มแจ่มใสละ ถ้าใจดี ใจดีเพราะอะไร? เพราะมันได้เห็นของจริง มันละชั่วได้ มันหมดพิษหมดภัย ไม่ต้องกังวลอะไร ใจมันดี ใจมันดี ไม่ใช่เอาวัตถุสิ่งของมากำหนดนะ บางคนใจดี ต้องให้ได้สิ่งอื่นมากำหนด ต้องให้ได้อันนั้นก่อน จึงจะใจดี ไม่ใช่ มันดีใจ ถ้าได้ของรักก็ดีใจ มันไม่ใช่ใจดี ถ้าได้สิ่งที่เราต้องการ ก็ดีใจ ดีใจนะ บางทีของที่ได้มาก็ต้องเสียใจอีกแล้ว เอาวัตถุมาสมมุติเอาไว้ว่าชอบ ว่าไม่ชอบ แล้วก็บัญญัติใจของเราเข้าไป วัตถุที่เราสมมุติว่าชอบนั้น บางทีมันก็ไม่ชอบอีกแล้ว เช่น ความรักที่เป็นวัตถุ ไม่ใช่ใจมันรัก มันรักวัตถุ

รักเพื่อเอา บางทีสิ่งที่รักก็กลายเป็นชังกันไปเสีย ไม่พอใจซะ มันเป็นสมมุติ มันนอกตัว ถ้าใจดี มันไม่นอกตัว ถ้าใจดีแล้วมันจบแล้วอะไรก็ตามเถอะ ถ้าไม่เอาวัตถุเข้ามาเกี่ยวข้องแล้ว ใจมันดี ถ้าใจมันดีอะไรมันก็เข้าใจไปหมด มันฉลาด บุญเป็นอย่างนี้ บุญไม่ใช่คิด มันต้องเอาใจสัมผัสเอา ถ้าใจมันสัมผัสกับบุญ กายมันก็สุข ใจมันดี มันกินนอนได้ กินได้ สบาย สุขภาพดี บุญเกิดจากการสัมผัส ไม่ใช่บุญจะไปแสวงหาที่ไหน ถ้าข้างในมันดีแล้ว ข้างนอกก็ดี มันก็ดีไปหมด มันก็ถูก มันได้แก่นแล้ว มันก็ได้มอบคุณ* ได้เปลือกไปด้วย ถ้าได้แต่เปลือกได้แต่เปลือก ก็ได้แต่เปลือกไป ไม่คงทนไม่ถาวร เป็นอย่างนั้น

* มอบ ภาษาอีสานหมายถึง กระพี้, เปลือก

กุศล - ฉลาดออกจากทุกข์

กุศล ก็คือ ความฉลาด ฉลาดออกจากทุกข์นะ ไม่ใช่ความฉลาดเอาเปรียบคน ฉลาดออกจากทุกข์ สิ่งใดที่เป็นทุกข์ ฉลาดไม่ให้ทุกข์เกิด หนีเป็น ละเป็น ไม่เอา ปฏิเสธเป็น กุศลจะเป็นอย่างนั้นะ ไม่ใช่ฉลาดเอาวัดเอาเปรียบ นั่นคนฉลาดทางโลก เรียนรู้ตัวบทกฎหมาย ฉลาดเพื่อเอาเปรียบ เพื่อหลบหลีก อันนั้นไม่ใช่กุศลแบบกุศลในตัว กุศลในตัวมันฉลาดออกจากทุกข์ สอนคนอื่นให้ฉลาด ช่วยให้คนอื่นฉลาด ถ้าในโลกนี้มาช่วยให้คนอื่นฉลาด ช่วยให้คนอื่นใจดี นี่แหละ มันเป็นเรื่องที่ใหญ่ มีใครทำธุระหน้าที่อันนี้ บางทีมันไม่มี มันมีแต่จะเอาวัดเอาเปรียบ มีแต่จะเรียกร้องไปทำนองนั้น นี่บุญก็ต้องล้มผัสเอา ไม่ใช่คิด ไม่ใช่ความคิด อยากได้บุญ กลัวบาป บาปก็คิดเอา กลัวเอา ต้องเห็นชื ต้องเห็นบาป **บาปก็คือทุกข์** นั่นแหละ **บาปคือโง่นั้นแหละ** **ไม่รู้ มีดนั้นแหละ** **บาป ตัวไม่รู้ ไม่รู้แจ้งเป็นบาป** คือทุกข์นั้นแหละ อยู่ที่ไหน? ก็อยู่ที่เรานั่นแหละ ก็อย่าไปทำชั่วชื ถ้าทำชั่วมันก็ทุกข์ เพียงแต่คิดมันก็ทุกข์แล้ว กังวลแล้ว อะไรที่เป็นทุกข์ ก็ละแล้ว กุศลก็คือละแล้ว นี่ ศาสนธรรมเป็นอย่างนี้

ศีล ก็คือความปรกติ

ศีล ก็เหมือนกัน ศีลก็ไม่ใช่ว่าเอา ไม่ใช่พูดเอา **ศีลก็คือทำตัวเรา** **ทำตัวเราให้ดี ทำกายให้ดี ทำใจให้ดี** ละแล้ว มันไม่กล้าพูดชั่ว มันไม่กล้าคิดชั่ว มันไม่กล้าทำชั่ว ไม่กล้าทำชั่วไม่กล้าคิดชั่ว มันก็ปรกติแล้วบัดนี้ ไม่มีความกังวล เป็นศีลแล้ว **ศีล ก็คือความปรกติ** มัน **ไม่มีความวิตกกังวลเพราะการกระทำ** คนอื่นไม่เห็น ก็ไม่ทำ ถ้าเป็นศีลนอกตัว คนอื่นไม่เห็นก็ทำได้ คิดได้ เช่น ความคิดอย่างนี้ ความคิดจะคิดอะไรก็ได้ มันไม่ใช่ซะ ถ้าไปคิดอันนั้น ใจมันเปราะเปื้อนไปแล้ว ถ้าเราละ มันก็ต้องตั้งแต่คิดโน่นแหละ คิดไม่ได้ ใครเห็น? เราเห็น เราเห็นความคิดตัวเอง เรารู้ความคิดตัวเอง ถ้าเราเห็น มันก็ละอายความคิดตัวเอง โอ้... คิดอย่างนี้มันก็ไม่ได้ละ มันผิดแล้ว มันก็เห็น มันก็แก้ของมันเอง มันก็กลับ ไม่ทำ ไม่คิด ก็ละไปเอง มันรู้แล้ว มันต้องล้มผัสเอาอย่างนี้ ถ้าละก็ละตรงนี้ หยุดตรงนี้ กรรมเหมือนกัน กรรมก็คือ หยุดคิดชั่ว หยุดพูดชั่ว หยุดทำชั่ว เรียกว่าหยุดกรรม ไม่ทำกรรมชั่ว ทำดี ก็ทำกรรมดีต่อไป กรรมดีมันก็เจริญต่อไป มันเป็นอย่างนั้น นี่สนทนารธรรมกับท่าน

ศาสนธรรม ต้องสัมผัสเอา

ไม่มีอะไรจะพูดที่จะพอให้เห็นได้ สัมผัสได้ ถ้าพูดนอกตัว มันสัมผัสไม่ได้ มันเป็นแต่เพียงความคิด คิดเห็น คิดเอา ถูกด้วยความคิด ผิดด้วยความคิด ตัดสินใจด้วยความคิด ไปข้างนอก พูดนอกตัวไป สิ่งนี้พูดนี้พูดในตัว สัมผัสได้ ถ้าเป็นธรรม **ศาสนธรรมต้องสัมผัสได้ ต้องสัมผัสเอา** พูดแล้วเห็นได้ทันที เป็นปัจเจกัตถ์ แล้วก็ให้ผลขณะนั้นแหละ เช่น เรามีความรู้สึกรู้ตัวแบบหลวงพ่อกำเขียน การเจริญสติแบบการเคลื่อนไหวของเถรวาท แบบหลวงพ่อกำเขียน เช่น มีสติสติมันก็ไม่ใช่ว่าเอา ความรู้สึกตัวไม่ใช่ไปจำเอา ต้องสัมผัสเอา ความรู้สึกตัว รู้ทันที เช่น พลิกมือ รู้ทันที ไม่ได้รออะไรเลย ไม่ได้รอแม้แต่เสียงวินาที รู้ทันที กะพริบตา ก็รู้ทันที กลืนน้ำลายดู ก็รู้ทันที ถ้าอยากรู้นะ ความรู้สึกตัวก็เป็นของผู้รู้ ไม่ใช่เป็นของใคร ใครรู้ ก็คนนั้นแหละเป็นผู้รู้ เป็นสากล จะเป็นผู้หญิงผู้ชาย คนชาติใดภาษาใด ก็เป็นของผู้คน สัมผัสได้ทันทีกับความรู้สึกตัว ถ้าเดินไป ก้าวไป รู้สึกตัว ก็รู้ทันทีแหละ ก็สัมผัสกับความรู้สึกตัวทันที เมื่อรู้ มันก็ไม่หลงทันที ถ้าหลงมันก็ไม่รู้ทันทีแหละ จริงอย่างนี้ มันสัมผัสได้

ใช่ไหม? ใช่, ทำไมจะไม่ใช่ พิสูจน์เอาเองซิ เป็นวิทยาศาสตร์ ทำให้พิสูจน์นะ อากลิโกนะ โอปนยิโกนะ ไม่ล้าสมัยนะ นำอยู่เรื่อย วิทยาศาสตร์จะเจริญไปถึงไหน ไปโลกพระจันทร์ก็ตาม พระธรรมยังนำ ทนต่อการพิสูจน์ นำสมัย ไม่ใช่ตามนะ นำสมัย รู้ทันที รู้ได้ทันที ใครไม่อยากจะรู้ ก็หลงไป หลงก็เป็นธรรมอันหนึ่ง เป็นอกุศลธรรมก็มีอยู่อย่างนั้นแล้ว หลงเป็นอกุศล โกรธก็เป็นอกุศล เป็นบาปเป็นทุกข์ ถ้าไม่หลงก็เป็นกุศล มันก็ไม่ทุกข์ มันก็รู้แจ้ง มันปลอดภัย นี่สัมผัสอย่างนี้

ใจที่ดีได้ ต้องฝึกหัด

นี่ สอนธรรมกับท่าน สิ่งที่คุณพูดกับท่านอยู่นี้ มันมีอยู่กับท่านไหม? มันก็ต้องมี เพราะทุกคนก็มีกาย ทุกคนก็มีใจ คนก็มีดีมีชั่วนั้นแหละ แต่เราสัมผัสกับความดี สัมผัสกับความชั่ว มันแตกต่างกันไป ถ้าเราไปใช้มันผิด มันก็ผิด กายก็ดี ใจก็ดี มีจริตต่างๆ กันไป เราให้ข้อมูลอะไรมัน ที่ผิดมันก็รับเอาๆ กายก็รับเอาๆ ให้ข้อมูลผิด มันก็เอาไปแหละ บางทีก็ใช้กายไม่เป็น ใช้กินเหล้าเมา ยาสูบก็อันตราย มันก็ติดไปเท่านั้นแหละ บางที ใจก็เหมือนกัน คิดไปในทางอกุศล คิดไปในทางปรุงการแต่ง เป็นกิเลส ตัณหา ราคะ ก็เป็นจริต

ต่างๆ กันไป ราคะจริต โทสะจริต อะไรต่างๆ กันไป บางคนใช้ถูก ก็สลายไป ไม่มีภาระ ไม่มีภาระอะไร ความสิ้นเปลืองพลังงาน ก็ไม่สิ้นเปลือง ก็ใช้ถูก เช่น **จิตใจของเราเนี่ย อะไรก็เอามาคิด มาคิดทั้งหมด สิ่งที่จะทำก็เอามาคิดซะ สิ่งที่ดีก็กลายเป็นปรุงแต่งไปซะ ใจก็เลยใช้เรา ถ้าเราใช้ใจได้ดี มันจบเป็น** เราหยิบมันมาใช้ ที่จริงใจมันเป็นใหญ่ก็จริงนะ ที่ว่า ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นหัวหน้า สำเร็จอยู่ที่ใจ แต่ถ้าใจมันเถื่อนก็ทำความเถื่อนได้ ถ้าใจมันดีมันก็ทำความดีได้ ฉะนั้นต้องหัดนะ ใจเป็นใหญ่ก็จริง แต่ต้องหัดมัน ถ้าไม่หัด มันก็ดูร้ายเหมือนกัน ใจของคนเราเนี่ย ฆ่าตัวเองก็ได้ ฆ่าคนอื่นก็ได้ ถ้าเราไม่หัดมัน มันดูร้าย มันจะดีได้ก็ต้องหัด มันเป็นใหญ่ก็ต้องหัด ใหญ่แบบเถื่อนก็มี ใหญ่แบบไม่เถื่อนก็มี การหัดตัวเอง การฝึกหัดกาย ฝึกหัดใจ ก็เอาศาสนธรรมนี้แหละฝึกหัด เช่น ความรู้สึกตัว หัดลงไปซิ คิดสิ่งใด พุดสิ่งใด ทำสิ่งใด ให้รู้สึกตัว หัดมันเป็นครู เป็นครูผู้ฝึกหัด ผู้ที่จะเห็นความคิด เห็นการกระทำทุกโอกาส ก็คือ ความรู้สึกตัว ต้องฝึกตัวนี้แหละ หัดลงไป คล้ายๆ กับว่า ให้ความรู้สึกตัวนี้เป็นเจ้าของซะ เป็นเจ้าของกาย เป็นเจ้าของใจ ฝึกดู เป็นอย่างนั้น ถ้าไม่หัดมันก็ดูร้าย เป็นภัยต่อตนเอง เป็นภัยต่อสังคม ถ้าหัดมันก็เชื่อง มันก็ฟังได้

ขออนุญาตท่านว่า เดียวนี้ท่านมีกายท่านมีใจ ท่านฟังกายฟังใจของท่านได้ไหม? ท่านเอาใจไว้สำหรับทำอะไร? ใจของท่านใช้ไปทางไหน ใช้มันรักหรือ ใช้มันชังหรือ? ใช้มันทุกข์ ใช้มันโกรธหรือ?

มีใจเอาไว้รัก เอาใจไว้ชัง เอาใจไว้ทุกข์ เอาใจไว้โกรธ ถ้าอย่างนั้น ก็ใช้ไม่เป็นแล้ว ผิดแล้ว เรามีผิด มีผิดสำหรับอะไร ใช้ไม่ถูกก็พันตะพืดตะพืดไป เห็นหิน เห็นไม้ เห็นดินอะไร ก็พันตะพืดตะพืดไป มันก็ใช้ไม่ได้แล้ว ถ้าใช้สำหรับประโยชน์ ให้มันถูกหน้าที่ ถูกสัจจะ ถ้าใช้ไม่ถูก มันก็เสียหาย ใจของเราก็เหมือนกัน ใช้ตะพืดตะพืด มันก็เสียหาย ใช้ไม่ได้ เป็นภัยแก่ตนเอง เป็นธุระ เป็นภาระ มีใจเอาไว้ปล่อยใจ เอาไว้วางใจ เอาไว้เย็น เอาไว้หยุดใจ ไม่ใช่เอาไว้อย่างอื่น เอาไม่ได้ ใจนี้ ถ้าเอาก็พร่องแล้ว เอาอันนั้นเอาอันนี้ พร่องแล้ว

จิตนี้ - ถ้าเอาก็ยิ่งพร่อง

ภาชิตของพระรัฐบาล เป็นลูกเศรษฐีออกมาบวช ลูกชายคนเดียวด้วย พ่อแม่เอาเงินเอาทองมากองให้ นี่กองของเจ้า นี่กองของพ่อ นี่กองของแม่ พระรัฐบาลก็ว่าภาชิตว่า “**โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจไม่รู้จักอ้อม ตกเป็นทาสความอยาก**” หมายถึงใจนะ โลกนี้ไม่มีใครเป็นใหญ่ได้ ไม่มีใครคุมครองเป็นใหญ่ได้ พร่องด้วยความอยาก ความหิว ความเอา จิตนี้เอาไม่ได้ ถ้าเอาก็ยิ่งพร่อง จิตนี้ต้องวาง ได้ให้เป็น เป็นให้ถูก วาง ถ้าวางแล้วอ้อมเต็มนะ ฟังดูดี ๆ นะ ท่านอย่าเพิ่งตัดสินใจกับคำพูดนี้ ให้ท่านได้ทำเสียก่อน ให้ได้สัมผัสเสียก่อน ได้

สัมผัสกับความปล่อยวาง วางให้เป็น ท่านจะอิม **ท่านจะเห็นความ
สมบูรณ์พูนผลที่สุด ถ้าใจถึงความปล่อยวาง เป็นความเพียงพอที่สุด
ถ้าเอาแล้วก็พร้อมที่สุด** ขอยกตัวอย่างให้ดู เช่น แม่ค้าคนหนึ่งนะ ทำ
ขนมไปขาย สมมุตินะ แม่ค้าลงทุนไปตั้ง ๕๐๐ บาท ทำขนมไปขาย
ได้กำไร ๕ บาท ขายไม่หมด คนไม่มี นี่กว่าคนจะมี ไปทำเลไม่ดี
ขายได้กำไร ๕ บาท ต้องขายเลหลัง จะกลับบ้านไม่มีคนซื้อ ขายถูกๆ
ได้ทุนขึ้นมาได้กำไร ๕ บาท แม่ค้าคนนั้นก็พอใจ ไม่เป็นไร ใจก็
เหมือนเดิมแหละ ธรรมดา ธรรมดา วันหลังก็ทำขนมไปขายอีก ขายดิบ
ขายดี ได้กำไรเท่าตัว ได้ ๕๐๐ บาท ลงทุนทั้งกำไรเป็น ๑,๐๐๐ บาท
แม่ค้าคนนั้น ก็ธรรมดา ใจมันไม่ได้เอา ธรรมดา เพราะเป็นเหตุ
เป็นปัจจัยธรรมดา กลับมาบ้าน หาบกระเช้าเปล่ากลับมา มันขายดี
วันหลังก็ไปอีก ทำขนมไปขายอีก ฝนตก ขายไม่ได้ คนไม่มี แม่ค้า
ก็เอากลับบ้านแบ่งเพื่อนบ้านกินบ้าง ใจของแม่ค้าก็ธรรมดา ไม่เป็นไร
วันหลังก็กลับไปอีก ทำไปอีก ขายอีก ก็ทำอยู่อย่างนั้น ได้บ้างเสีย
บ้าง แต่ส่วนมากมันได้ เพราะแม่ค้าก็ฉลาดขึ้นเรื่อยๆ มีประสบการณ์
มีบทเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นี่ ใจนะ ไม่ใช่ได้แล้ว ดีใจ ถ้าไม่ได้ ก็
เสียใจ นั่น ไม่ใช่แบบนั้น ไม่ใช่ ใจใจไม่เป็น ใจเป็นนะ มันไม่มี
อะไรหรอก อย่าเอาวัตถุมากำหนดสิ ใจของเรา **ใจของเราต้องพึง
ให้มันได้ ต้องวางให้เป็น ต้องเย็นให้ได้** ปล่อยให้มันเป็น วางให้
เป็น ใจนี้ต้องปล่อยวาง **ปล่อยวางให้เป็น แต่ขยันนะ ไม่ใช่วางแบบ
ขี้เกียจนะ** ขยัน วันนี้ทำงานได้สิบบาท ก็พอใจ พรุ่งนี้ทำงานได้

ร้อยบาท ก็พอใจ แต่ขยันอยู่นั้น คนขยันคนทำงาน ก็ต้องฉลาดขึ้นเรื่อยๆ ไม่ใช่ไปเซ็ดหลาบ

การทำงานนี้ ต้องมีความขยัน ดูกาลเทศะ คนทำงานบ่อยๆ ก็ฉลาดขึ้นบ่อยๆ มีศิลปะขึ้นบ่อยๆ ดูทิศดูทาง สมัยก่อนเคยเป็นพ่อค้าซื้อวัวซื้อควาย พอดูปั๊บ ตัวนี้ซื้อได้เท่านั้น จะต้องขายเท่านั้น มันได้ทันที มันฉลาด มันดูออก แต่ถ้าเราไปทำอะไรผิดพลาดนิดหน่อย เอ้า...ว่ากันแล้ว ตีเตียนกันแล้ว ไม่ใช่อย่างนั้นหรอก ทำไป ดูไปดูมา มันดูออก ดูเป็น แม่นขายไม่ได้ มันก็ไม่เสีย ถ้าซื้อมาแล้ว ดูลักษณะมันแล้ว เอามาเลี้ยงเอามาขุนให้มันดี ตัวนั้นก็อ้วน ตัวนั้นก็เต็มขึ้น ตัวนี้ก็ใหญ่ขึ้น รูปพรรณสัณฐานก็ดี ดูอะไร เห็นอะไรก็ไม่ใช่ทั้งๆ ขว้างๆ มันมีความฉลาดขึ้นในตัวของมัน การฝึกหัดตนนี้ก็เช่นกัน การฝึกหัดใจนี้ ก็ยิ่งวิเศษเหลือเกิน น้าอัครรรยณะ ความสำเร็จของเรา น้าอัครรรยจริง ๆ มันมีผลสำเร็จ มันภูมิใจ มันหลุดมาได้ มันออกมาได้ ใจของเราเนี่ย แต่ก่อนมันไปอยู่โน่น พอฝึกหัดขึ้นมาแล้ว โอ้...มันสูงขึ้นมา มันปลอดภัย มันพ้นอันตราย ภาคภูมิใจ มีใจก็ฟังได้ มีกายมันก็ฟังได้ ถ้าใจมันดี กายมันก็ดี โดยเฉพาะเรื่องใจนี้สำคัญที่สุด มันเป็นใหญ่ ถ้าเราไม่หัดไม่สอนมัน มันก็ใหญ่ในทางที่ทำให้เราเป็นทุกข์เป็นโทษก็มี

นิพพานchimลอง

สิ่งที่พูดนี้ มันเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ ไม่ใช่สิ่งที่มันไม่มี แม้แต่ศีล แม้แต่บุญ แม้แต่บาป สวรรค์ นิพพาน เอานิพพานchimลองก็ได้ เช่น ท่านเคยติดบุหรี่ ใช้กายผิด ท่านเป็นธุระเป็นภาระ พอท่านรู้เรื่อง มันเห็นทุกข์ เห็นกายนี้มันก็เป็นทุกข์อยู่แล้ว มันต้องหายใจ ต้องกลืนน้ำลาย ต้องถ่าย ต้องหลับต้องนอน โอ้...มันเป็นทุกข์อยู่แล้ว เราเห็น ถ้าเราดูไปนานๆ เราจะเห็น เห็นจริงๆ เห็นทุกข์ของกาย น้าสงสาร โอ้...เราอย่าเอาโกรธ เอาอะไรไปใส่ให้มันอีกหรือ ยังจะเอาบุญมาให้มันคาบ ให้มันทุกข์อีกหรือ ตั้งแต่ตัวมันหายใจอยู่เนี่ย มันก็เป็นทุกข์แล้ว บุหรี่ของท่านก็หลุดไป ถ้าท่านเห็นนะ ถ้าท่านดูตัวเองให้ดีๆ นะ มันจะเกิดความเป็นธรรมต่อท่านนะ ถ้าท่านไม่ดู มันก็เถื่อนอยู่นั่นแหละ มันหลุดออกไป บุหรี่มันหลุดออกไป กายของท่านไม่เป็นภาระ บุหรี่มันนิพพานไปแล้ว หายไปแล้ว ไม่เป็นภาระแล้ว เลิกสูบบุหรี่ บุหรี่ของท่านก็นิพพานไป เลิกกินเหล้า เหล้าของท่านก็นิพพานไป นี่ ก็ไปเล็กๆ น้อยๆ ไปอย่างนี้ ไปจนถึงที่สุด ท่านไม่โกรธใจของท่านก็นิพพานไปอีกแล้ว นิพพานไปเรื่อยๆ ไป เย็นไปเรื่อยๆ ไป

หมดภาระไปเรื่อยๆ ไป ไม่มีพิษมีภัย กายของท่านไม่ทำชั่ว ใจของท่านไม่คิดชั่ว วาจาของท่านไม่พูดชั่ว ก็นิพพานไปแล้ว เย็นไปแล้ว เย็นไปๆ เย็นเล็กๆ น้อยๆ ไป ที่สุดของชีวิตเราก็คือ นิพพาน

ศาสนาสอนเรื่องนิพพานนะ ความสุขที่เป็นอมตะ ถ้าศาสนาไม่มีนิพพาน **ไม่รู้**ว่าเราจะศึกษา จะปฏิบัติไปทำไม ต้องไปถึงโน่น เลิกทุกข์ได้ บุหรี่ของท่านก็นิพพานไปแล้ว เลิกเหล้าได้ เหล้าก็นิพพานไปแล้ว เลิกอะไรก็ได้ ที่เป็นภาระแก่ท่านมากๆ ต้องกังวล ต้องสิ้นเปลือง ต้องเป็นธุระต่อตนเองและคนอื่น นั้นจะน้อยไปๆ จิตใจก็เย็นลงเย็นลงนะ เป็นของสัมผัสได้ ไม่ใช่อยู่โลกไหน **นิพพานอยู่ในกายในใจของท่านนั่นแหละ** สวรรค์ก็อยู่นั่นแล้ว ใจดีมีสุข จิตใจไม่กังวลอะไร ใจมีอารมณ์ดี ไม่ใช่ไปแสวงหาซอกๆ ไปหาความสุขเที่ยวเล่นไป นั่นมันมีความสุขแบบเกาซี่กลาง **คนเป็นซี่กลาง สุขได้เพราะเกา สุขแบบนิพพานนี้ สุขแบบไม่ต้องเกา รักษามันให้หายไป**

คนดี - ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง

อย่างที่ได้อ่านมา นี้ ไม่ใช่สอนให้ท่านหนีจากลูกจากเมีย ท่านเป็นคนดี รับผิดชอบลูกเมียของท่าน อย่าทำตัวท่านให้เป็นทุกข์ อย่าทำตัวท่านให้ลำบาก ท่านรักลูกรักเมีย ท่านใจเย็น บางทีเมียท่านจะใจเย็นด้วย ลูกของท่านก็จะใจเย็นด้วย เพราะท่านเป็นผู้สร้างลูก จิตใจของท่านเป็นอย่างไร ลูกของท่านก็เป็นอย่างนั้น ท่านเลี้ยงลูกไม่ใช่เลี้ยงด้วยการให้เงินให้ทองมันอย่างเดียว ท่านต้องเลี้ยง ต้องให้กำเนิดมัน ใจของท่านต้องดี เหมือนกับต้นไม้ ลูกไม่ยอมไม่หล่น ไกลต้น ลูกคนดี ใจดี ใจก็ดีตามพ่อตามแม่ ลูกโจร พ่อแม่เป็นโจร ลูกก็เป็นโจร พ่อแม่เล่นการพนัน ลูกมันก็เล่นการพนันด้วย แต่ว่าเดี๋ยวนี้มันก็ร้ายแล้วนะ ร้ายแล้ว สิ่งแวดล้อมข้อมูลมันไม่ค่อยดี พ่อแม่ดี แต่ว่าลูกมันเลวก็มี สิ่งแวดล้อมไม่ดี ไม่เหมือนสมัยก่อน สมัยก่อนนี้ ลูกทุกคนได้รับข้อมูลดี พ่อแม่ท่านนั้นเป็นครูผู้สอน และครูที่โรงเรียนท่านนั้นเป็นผู้สอน การสอนนี้สอนให้ละชั่ว ให้ทำความดี มีครูกับพ่อแม่สอน กินข้าวเย็นเสร็จ ก็มานั่งล้อมพ่อล้อมแม่ นอนอาหัวท้ายหัวเข้าพ่อแม่ ให้พ่อแม่เล่านิทานให้ฟัง บางทีพ่อแม่เล่านิทาน

ลูกนอนซ้างๆ หลับไปกับเล่นิทาน สมัยก่อน คนโบราณ ๔๐-๕๐ ปี เป็นอย่างนั้น ได้รับข้อมูลที่ดีๆ เดียวนี้ มันไม่ได้รับข้อมูลที่ดีๆ ข้อมูลมาจากดาวเทียม โทรศัพท์ สื่อสารมวลชนมันเจริญ พริบเดียวเห็นอยู่ต่อหน้าทันที มันก็เลยได้รับข้อมูลไม่ดี กินข้าวอิ่มแล้ว มันไม่ได้มานั่งกับพ่อกับแม่ดอก ไปโน่นไปนั่นลุ่มทิวี จะไปเที่ยวที่ไหน เอาข้อมูลมาไม่ดี สิ่งนั้นเราไม่ได้สอน เขาหาเอง ไม่ใช่ความผิดของเรา ถ้ามันชั่วไป เราก็ไม่ต้องทุกข์ ไม่เป็นความผิดความบกพร่องของเรา เราทำดีแล้ว เรารักลูกรักเมีย เราเป็นคนดีแล้ว ก็ภูมิใจดี ไม่ใช่บกพร่องเมื่อเกิดความผิดพลาดต่อใครก็ตาม เราเป็นคนดีแล้ว มันไม่ใช่ความผิดพลาดของเรา

ลองดูซิ เป็นอย่างนั้นจริงๆ นะ ถ้าเราเคารพพ่อแม่ เราเป็นคนดี กตัญญูทุกเวที ทำดีที่สุดแล้ว เรานี้ทำหน้าที่ต่อพ่อต่อแม่ดีที่สุดแล้ว เมื่อพ่อแม่ล้มหายตายไป เราก็มองสิ เราไม่บกพร่อง เราไม่ต้องเสียใจเลย เพราะเราไม่ผิดอะไร พ่อแม่เลี้ยงเรามา เราก็เป็นคนดีมาตลอด ไม่ทำความผิดอะไร ภูมิใจเสียด้วยนะ เออ...เราก็ได้ทำหน้าที่ของลูกอย่างดีแล้ว พ่อแม่เจ็บไข้ได้ป่วย ลูกก็ช่วยอย่างดีที่สุด สุดฝีมือแล้ว มีอะไรเราก็ทำหมด ที่คิดเห็นว่ามันจะดี คิดมาเราก็ทำไปหมด สุดฝีมือของเราแล้ว พ่อแม่ล้มหายตายไป ไม่ใช่ความผิดของเรา มันก็ไม่ทุกข์นะ เป็นอย่างนั้นนะ ถ้าบางคนนี้ ไม่มีโอกาสเลย ชั่วเลวทราม ไม่ได้ทำดีอะไรกับพ่อกับแม่เลย พ่อพ่อแม่ล้มหายตายไปเสียใจ ยังไม่ได้ช่วยพ่อช่วยแม่ เสียใจ เพราะเป็นความผิดพลาด

ไม่ค่อยดี บางคนเป็นคนเกเร เกะกะ พ่อแม่ต้องทุกข์ด้วย ต้องคิดห่วง บางทีก็ประชดพ่อแม่ด้วย พ่อพ่อแม่ล้มหายตายไป เสียใจ เป็นทุกข์ เป็นอย่างนั้นนะ แต่ถ้าเราทำดี ไม่ทุกข์ เป็นอย่างนั้นจริงๆ

สุขแท้ เริ่มต้นที่ตัวเอง

ฉะนั้น เราทำอะไรก็ตาม คิดอะไรก็ตาม พุทธอะไรก็ตาม เราต้องตั้งต้นที่ตัวเรา อย่าไปเกณฑ์ให้คนอื่นเหมือนเรา มันทำอย่างนั้นไม่ได้ เรารับรองตัวเราเอง จะไม่ทำชั่ว จะไม่พูดชั่ว จะไม่คิดชั่ว คนอื่นจะคิดชั่วต่อเราก็ได้ อาจจะมี เราก็เข้าใจเขาอยู่ เขาตำราเรา เราก็เข้าใจเขา คนที่ตำราเรา แสดงว่าเขาผิดปรกติไปแล้ว คิดดูให้ดีๆ นำสงสาร ถ้าเขาปรกติ เขาคงตำราเราไม่ได้ เราอย่าไปถือสาหาโทษกับคนอย่างนั้น มันไม่ถูก มันไม่ถูกดอก ไปถือสาทำไม เราอยู่ รู้แจ้งอยู่ จะไม่โกรธ จนไม่ทุกข์ จนไม่หลงนั้นแหละ เข้าใจเขา นี่เราทำอย่างนี้ รักพ่อ รักแม่ รักลูก รักใครก็ตาม ต้องทำให้มันดี อย่าไปหลง ตั้งต้นจากตัวเรานี้ ถ้าทำดีแล้ว ไม่ใช่ความผิดของเรา เพราะฉะนั้น การที่จะทำอะไรลงไป อย่าไปเกณฑ์คนอื่น ต้องทำตัวของเราให้ดีกว่าก่อน สอนลูก สอนเต้า เลี้ยงลูกเลี้ยงเมีย เป็นคนดีของพ่อของแม่ เป็นคนดีของศาสนา เป็นคนดี มีพระพุทธ พระธรรมอยู่ในตัว พุทธะก็คือ ตัวรู้

ตัวตื่น ตัวเบิกบาน ไม่ใช่ไปไหว้พระพุทธรูป ไปไหว้ใครที่ไหนหรือ
มองไปโน้น อยากได้บุญ ท่านจะปรารถนาเอาอย่างนั้นเอาอย่างนี้ มัน
ผิดไปแล้ว

เดี๋ยวนี้ เป็นพ่อเป็นแม่กันอยู่ในฐานะที่บริการกัน มันไม่เหมือน
สมัยก่อน ถ้าพ่อแม่ลูก ก็ต้องบริการลูก เตรียมบริการลูก ลูกขออะไร
ก็ให้ ๆ ถ้าพ่อแม่ไม่บริการลูก ลูกก็ไม่เคารพพ่อแม่ สมัยนี้ ทุกวันนี้
มันเพี้ยนไปเสียแล้ว มันเอาวัตถุมานะเป็นเครื่องกำหนด เพราะเราสร้าง
วัตถุ เราให้วัตถุนั้นเป็นใหญ่ ต้องเอาอย่างนั้น ต้องเอาอย่างนี้ ต้อง
เอาอันนั้นให้ ต้องเอาอันนี้ให้ จิตของคนเราก็จะเอา จะเอา พร่องอยู่
ไม่เต็มแล้วบัดนี้ ผลที่สุด คำว่า “ให้” จึงไม่มี ไม่เหมือนสมัยก่อน
สมัยก่อนนี้ ให้นะ เพื่อจะให้ไม่ใช่เพื่อจะเอา เพื่อจะให้ นี่ มาอยู่
อเมริกา มีพยาบาลคนหนึ่งเขาถวายปัจจัยหลวงพ่อกับเขาเขียนใส่ซอง
ลงไป แปลกนะ ไม่เคยเห็นเลย เขาว่า ขออุทิศให้พ่อแม่ ให้พ่อแม่
เจ็บไข้ได้ป่วย ก็ขอให้พ่อแม่อย่าได้เจ็บไข้ได้ป่วย ขอให้พ่อแม่มีความสุข
นี่ ดูลิ ก็แปลกนะ หลวงพ่อก็ก็นั่งซองจดหมายนั้นไว้ ช่วงที่
หลวงพ่อกับไปเกาะลองไอร์แลนด์ ไปกราบเจ้าคุณประธานสมัชชาสงฆ์
ที่นั่น พยาบาลอยู่แปดวัน ไปทำงานที่นั่น นี่แปลก แต่บางคน เอาเลย
ทีเดียว ขอให้มีความสุข ขอให้ได้สวรรค์ ขอให้ได้นิพพาน ขอให้
คิดไป ก็ดีเหมือนกัน แต่ว่าคนนี้ก็แปลก เขาไม่เอา เขาขอให้พ่อแม่
แม่ จิตใจคนมีแต่ให้ รักพ่อรักแม่ ใจที่มันให้ โอ้...กว้างใหญ่ไพศาล
ให้ไม่มีขอบเขต ถ้าจะให้ดียิ่งไปกว่านั้น อย่างกำหนดเฉพาะพ่อแม่เลย

ให้กว้างใหญ่ไพศาลไป ให้ความเมตตากรุณา เป็นอัมมัญญธรรม
ล้นโลก ไม่มีขอบเขต ไม่เฉพาะแล้วนะ ใจกว้างขวาง ให้ทั่วไป ให้ภัย
ทุกสิ่งทุกอย่าง

ใจที่คิดจะให้นี้ มันสุข

การรู้จักให้อภัย มันเป็นการประสาน มันต้องให้มาก่อน การ
ให้อภัย ให้น้ำ จิตใจที่คิดจะให้ เป็นชะ ให้น้ำหน้า ให้อภัย ให้ความ
เมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ก็ใจเหมือนกัน นั่นแหละ แม้แต่การ
ให้ทาน ก็ไม่ใช่ นอกตัว ต้องใจ ต้องกาย ต้องวาจาอีก นั่นแหละ
ทาน บางทีไม่มีเงินสักบาท บางคนเกิดมาจน ยากจน ไม่มีเงินทำบุญ
ตักบาตร ก็ไม่ใช่หรือ ทานที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้เป็นสากล อภัยทาน
ธรรมทาน วัตถุทาน มีก็ได้ ไม่มีก็ได้ไม่เป็นไร อย่าไปน้อยเนื้อต่ำใจ
วัตถุทาน บางทีมันก็ไม่มีจริงนั่นแหละ แต่ว่าธรรมทานนี้ คือ รู้จัก
บอกรู้จักสอน รู้จักปรึกษาหารือ รู้จักคบมิตร รู้จักเป็นมิตร ใครที่มี
ทุกข์ก็เป็นมิตรกับเขา ช่วยปรึกษาหารือ เป็นอย่างนั้น เป็นอย่างนี้
หาทางออกให้ หาทิศทาง เป็นเพื่อนเป็นมิตรในเวลาที่เขาทุกข์ท้อ
ในเวลาที่เขาทุกข์ใจ พุดให้เขาได้ดีใจ เห็นอกเห็นใจกันบ้าง ไม่ใช่
คนไหนลื้ม กินส้มร่วงหยอง เหยียบบ่ย่า ข้าแถมกัน ช่มชืดกันไป ไม่ใช่

นี่ก็ธรรมทาน อภัยทาน ก็รู้จักให้อภัย เสียสละบ้าง สละอารมณ์เนา
ออกจากใจของตนเอง ไม่ใช่ว่า กูไม่ยอม กูไม่ยอม เขาว่ากู เขาว่ากู
มึงทำกับกูอย่างนั้นอย่างนี้ ไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น น่าจะเป็นอย่างนี้
นั่นมันเอา มันพร่องนะ ถ้าให้ก็คือ เออ...ช่างหัวมัน เป็นเช่นนั้น
เอง ว่าไปทำนองนั้น คิดไปทำนองนั้น เรียกว่าให้ ใจที่คิดจะให้
มันสุขมากๆ เลยนะ มันไม่เหมือนใจที่คิดจะเอาหรือ สัมผัสดูซิ
ลองดูสิ คิดจะให้นี่ โอ...มันสุข มันมีความอิ่ม ล้นไปเลย ไม่ใช่
กูไม่ยอม กูไม่ยอม อารมณ์เนาเสียสละบ้าง สละออกไป ให้อภัยไป

หวังครองโลก ออกหักเสียเปล่า

ลองว่าดูสิ ไม่น่าจะเป็นอย่างนั้น หน้าไหม? หน้ามากไหม?
กูไม่ยอม กูไม่ยอม หน้าไหม? ใจประเภทนั้น ไม่น่าจะว่ากับเรา
อย่างนั้น ทำกับเราอย่างนี้ กูไม่ยอม หน้าไหม? ชิมดูสิ หน้ากะ ถ้า
เราว่า เออ ไม่เป็นไร ช่างหัวมัน เป็นเช่นนั้นเอง เขาไหม? ลองสัมผัสดู
นี่ ก็หัดละ ช่างหัวมัน ไม่เป็นไร เป็นเช่นนั้นเอง เข้าใจมัน เราจะอยู่
กับโลก โดยเหนือโลก รู้แจ้งสมมุติว่าเราได้อะไรมา เข้าใจโลก โลก
มันคืออะไร โลกคือ ชาติคือ ชาติ คืออกลีน คือเสียง คือสัมผัส ใคร

หวังครองโลกอันนี้แล้ว ผิดหวังนะ ออกหักนะ จะหวังครอง หวัง
ครองโลก ครองรูปรสกลิ่นเสียง ไม่มีใครครองมันได้ ใครหวังครอง
ก็อกหัก เสียใจ ผิดหวังแน่นอน ก็ต้องรู้มัน โลกอีกอันหนึ่งก็คือ
การได้การเสีย สุขทุกข์ นิพพาสรรเสริญ นี่ก็โลก ไม่ใช่เราดอก มัน
เป็นสมบัติของโลก เกิดมาก่อนเรา มันอยู่อย่างนั้น เราจะไปตู่เอา
แย่งเอา มันไม่ได้หรอก สมบัติของโลก มันมีมาอย่างนั้น มันเป็นของ
คุณโลกมาอย่างนี้ มันเกิดมาอย่างนั้น เกิดอย่างนั้นมานานแล้ว เราเพิ่ง
เกิดทีหลังเขา อย่าไปตู่เอา **มีได้ก็ต้องมีเสีย มีสุขก็ต้องมีทุกข์ มี
นิพพาก็ต้องมีสรรเสริญ เป็นคู่ของมัน เป็นสมบัติของโลก เราก็กิน
มันซะ รู้มันซะ ให้รู้แจ้งซะ เราจะอยู่กับโลก อย่างไม่ถูกโลกทับถม
เราอยู่เหนือมันซะ ชีคอมันอยู่นั้น เมื่อมันเกิดขึ้นแก่เราก็ดี แก่
คนอื่นก็ดี มอบให้มันไป เออ...มันเป็นเช่นนั้นเอง มีได้มันก็ต้อง
มีเสีย เช่น เราได้นาฬิกาข้อมือหนึ่ง เราก็ดูรู้แล้วว่า อันนี้มันก็
ต้องไม่เที่ยง ก็ต้องเปลี่ยนแปลงเป็นธรรมดา ได้ของรักของชอบใจ
มันก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปเป็นธรรมดา ไม่มีใครเป็นใหญ่ได้ นี่ เป็น
อย่างนั้นไหม หรือว่าท่านจะตู่เอา ถ้าตู่เอาแล้ว ท่านจะผิดหวัง
ผิดหวัง เรารู้มันซะ รู้วันนี้ รู้เดี๋ยวนี้แหละดีที่สุด ถ้าเราไม่รู้ก่อน
เมื่อมันผ่านเราไป มันจากเราไป ท่านจะเสียใจ บางคนทำใจไม่ได้
มันเสียทำไปแล้ว**